

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ES FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEK FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

egyesületi titkár.



1909. év, november 1.

XXI. FÜZET.

XLVIII-ik évfolyam



Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ára egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évidíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám

(Telefon: 37—22)

A lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezéihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatio” teendő.



“Pátria” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása. Budapest, Üllői-ut 25.

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok” közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvezszzük az erdészetet közlelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelekben lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K, ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—40 K, oly fordításért, mely átdolgozást igényel, 16—24 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kivánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes félívekre s ilyeneken is csak az egyik oldallapra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvétetni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyitva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készített a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K, 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K 60 fill., 50 példánynál 4 K-val, 100 példánynál 5 K-val többre kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetnek meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 16.) a következő művek rendelhetők meg:

ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

AZ ERDŐ. Erdészeti és vadászati szaklap kisebb erdők birtokosai és kezelői, erdészeti és vadászati altisztek részére. Szerkesztik *Sugár Károly* és *Balogh Ernő* m. kir. főerdőmérnökök. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Ára 1 évre 4 K.

AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1910. ÉVI (29.) ÉVFOLYAMA. Ára tagoknak 2 K, másoknak 3 K. Legcélzszerűbb 2 K 45 f., illetőleg 3 K 45 f. előzetes beküldésével rendelni, mely esetben bérmentve szállítják.

AZ ERDŐÓR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEK. Irta: *Bedő Albert*. VIII. kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlvá küldetik.

AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: *bölcs házai Belházy Emil*. Ára tagoknak 6 K, nem tagoknak 10 K.

ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN. Irta: *Fekete Lajos* és *Mágócsi-Dietz Sándor*. I. kötet *Általános növénytan*. Teljesen elfogyott. — II. kötet: *Növényrendszertan*. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 18 K.

A TOLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: *Fekete Lajos*. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K, másoknak 6 K. Kapható a szerzőnél is *Selmeczbányán*.

1909. NOVEMBER 1.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

XLVIII. ÉVF.

KÖZLÖNYE

21. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☼ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árt járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-uteza 6. sz., II. em.

☼ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének. ☼

(Telefon: 37—22.)

Öt évi legelőjavítás a Székelyföldön.

Közli: *Biró János.*

Ama szoros kapcsolat folytán, amely nálunk az erdőtalaj fűtermésének mondhatni erőszakolt kihasználása és különösen a legelő-erdők révén az erdőgazdaság és a legelőgazdaság között fenáll, valamint azon általános és beható érdeklődés miatt, amelylyel az erdészek a mezőgazdaságnak ezt a rendkívül fontos tényezőjét minden fázisában kísérik, no meg azért is, mert elsősorban még mindig erdész vagyok: a m. kir. földművelésügyi minisztérium erdélyrészi (székelyföldi) kirendeltsége által főleg a Székelyföldön végzett legelőjavítások első 5 évi eredményét az „Erdészeti Lapok“-ban óhajtottam nyilvánosságra hozni.

Amidőn azonban ezt teszem, a dolog természeténél fogva előzőleg rá kell mutatnom a székelyföldi legelőjavítások indító okaira és bár röviden, ismertetnem kell azok mibenlétét és mikénti keresztülvitelét.

A hegy és dombvidéki legelők sürgős javítása *országos szükséglet képez.* Okai ennek: a hegységi- és részben a dombvidéki legelőknak a mezőgazdaság legerősebb támaszát képező állattenyésztés fejlesztése tekintetéből, hova-tovább szükségszerűen

mindinkább fokozódó jelentősége; az utolsó két évtizedben a rövidlátó birtokpolitika és a kedvezőtlen gazdasági átalakulás következtében rohamosan beállott és helyenként valóban már elviselhetetlenné vált legelőszükséglet, végül a legelőknek részben a parlagiság és a gondozás teljes hiánya, részben pedig a tulságos és kiméltlen használat folytán bekövetkezett, nagymérvű elvadásása és elsilányodása.

Az „Erdészeti Lapok“ hasábjain mindezek a dolgok már korábban és ismételten tárgyaltak. Alaposan, tárgyilagosan és kiváló tudással az O. E. E. valamint Téglás Károly szaktársunk által ezen lapok 1902. II., illetve 1902. X. és 1905. XII. füzetében. Az ezekben az igen becses cikkekben elmondottak talán fokozottabb mérvben éppen a Székelyföldre illenek. Mert a székelyföldi hegyvidék nemcsak mintegy predesztinálva van az állattenyésztésre, hanem a természetadta viszonyok a lakosságot, amelynek a népies állattenyésztés létfenntartását képezi, annak üzérére ott egyuttal különösképen rá is utalják, továbbá mert a birtokviszonyoknak az utóbbi években a Székelyföldön lefolyt óriási evolúciója és az annak kapcsán bekövetkezett teljes gazdasági felfordulás a székely népet előkészületlenül, meglepetészerűen érte és végeredményében éppen a nép legalsóbb rétegét érintette a legsúlyosabban, végül mert az észszerűtlen és természetellenes ősi gazdálkodás talán éppen a székelyföldi legelőket viselte meg leginkább.

Nem czélom ez alkalommal mindezekkel a részben igen szomorú dolgokkal — amikről érdekfeszítő köteteket lehetne írni — bővebben foglalkozni. Csak megemlítem, hogy a Székelyföldnek olyan havasi legelőterületei vannak, amelyek nemcsak széles e hazában, de még a híres Svájcban is párjukat ritkítják. Csak megjegyzem, hogy mindezek a szép és nagyterjedelmű legelők a rengeteg és megbecsülhetetlen erdővel együtt, még 15—20 év előtt községi vagyont képeztek, amely a kultúra emelkedésével a székely nép jólétének kiapadhatatlan forrása lehetett volna, amiből azonban az erőszakos birtokrendezés után csak rongyfoszlányok maradtak a nép kezén, amely emiatt már a közeljövőben igen szomorú sorsnak néz elébe. Csupán azokra, a lapokban csak részben és összezsugorítva közzétett hallatlan visszaélésekre

hivatkozom, amik az arányosítások kapcsán a közvagyon eltulajdonítása és az arányrészek összeharácsolása körül fordultak elő és azt is csak melleleg említem meg, hogy voltunk néhányan a szakból, akik a piszkos ár ellen keményen küzdöttünk, de hasztalanul. Főképen az itteni legelőknek jellegzetesebb kórtüneteit fogom röviden felsorolni. Rossz legelőket ugyanis mindnyájan már eleget láttunk.

A székelyföldi legelők rákfenéi a boróka és a szörfű. Tizezer holdakban fejezhető csak ki a fatenyészeti határon alul levő legelők azon területe, amelyeket különösen Csik-, Háromszék- és Udvarhely vármegyékben a boróka — tövében nem ritkán arasznyi moharéteggel — helyenként áthatatlan sűrűségben ellepett oly helyeken, amelyek kedvező fekvésük és jó talajminőségüknél fogva egyébként kiváló minőségű legelőt szolgáltatathatnának. Ezer meg ezer kat. holdakra megyen fel továbbá azon, többnyire szintén jó talaju legelők területe, melyeknek jelentékeny részét kisebb-nagyobb és nem ritkán szintén áthatatlan sűrűségben az értéktelen fenyőbojtok, marharágott bükk, gyertyán, tölgy, galagonya, csipkerózsa és más haszontalan bokrok foglalják el, akadályozva vagy teljesen lehetetlenné téve a fűtermést, de buján szaporítva az arra annyira káros mohát. A fatenyészet határán felül levő havasi legelőkön meg száz és száz kat. holdnyi területeket a henye fenyő, az áfonya és hanga lepelt el.

Ahol pedig a legelőkön fás területek csak gyéren vannak, vagy egyáltalán nincsenek, ott meg a termőerejében megfogyott, avagy az évszázados kiméletlen és rendszertelen használat folytán teljesen kiélt talajt nagyobb részben silány gyepezet fedi, amelynek táperőben gyöngye másod- és harmadrendű füvei között a teljesen értéktelen és csak igen nehezen kipsztható sertefű, szörfű (*Nardus stricta*) kezd mindinkább tért hódítani, egyes vidékeken annyira, hogy már több száz és ezer holdnyi területet teljesen ellepett. A jobb talaju helyeken meg a gyomnövények verődnek fel, a havasokon levő jelentékeny kiterjedésű tultrágyázott helyeken olyan mennyiségben és annyira buján, hogy azokon a fűtermés sok éven át hasznavehetetlen és amellet sok értékes trágya teljesen kárbaveszett. Nem jelentéktelenek továbbá a vadvizes, sást és kákát termő és nem ritkán mételylyel és lépfenével megfertőzött

helyek. Begyepesedett vakondturások és hangyabolyok szórva-nyosan és csoportosan a legelőkön mindenütt láthatók, különösen a jobb helyeken nem ritkán meglepő számban és feltűnő nagyságban. A hegyi legelőkön fadőléses buczkák éktelenkednek, az alatt levő vizenyős sik helyeken meg marhájárásból származott zombékok rontják a legelőt. Helyenként a vaddisznó teszen igen érzékeny kárt, különösen a jobb minőségű gyepezetben. Kőgörgetegek, kőfolyások, beágyalt és guruló kövek különösen a havasi legelőkön vannak és helyenként a *járhatatlan-ságig* lepik el a területet.

A gyepezet rovására tudandók még be, főleg a községekhez közelebb levő meredekebb legelőkön éktelenkedő sűrű marha-ösvények, feltaposott és kijárt marhacsapások, elhagyott és kimosott szekérutak, kezdődő vizmosások, szakadások, suvadások és másféle kisebb talajsérülések. A gyepezet teljes tönkretételét és a talaj pusztulását pedig — *mint az eddigi kiméletlen és rendszertelen használat szégyenfoltjait* — a jelentékeny terjedelmű elárkosodott és elkopárosodott oldalak jelzik, amelyeket helyenkint *bámulatos méretű* vizmosásos árkok szakítanak meg.

Némely vidéken súlyosbitja a helyzetet, az utóbbi években érezhető *vizhiány*, aminek oka nemcsak az egymásután bekövetkezett aszályos esztendőkből keresendő, hanem főleg a legelőkön levő fák és bokrok czélszerűtlen kivágásának és az *oktalan erdő-pusztításnak* tulajdonítható. A legelő vizhiánya pedig igen nagy baj. S mindezek mellett a legutóbbi évekig semmi nyoma a legelő jókarbahozatalának és gondozásának és csak itt-ott észlelhető némi jele a rendszeresen gyakorolt legeltetésnek.

Ez a székelyföldi legelő általános képe, amelyből feltűnően kirínak a községekhez közelebb fekvő u. n. befüggő legelők.

Hogy ilyen körülmények között ezek *megjavítása* sürgősen szükséges, azt szakember előtt bizonyítani felesleges.

A m. kir. földművelésügyi kormánynak az 1902. év második felében szervezett székelyföldi kirendeltsége, alig hogy Marosvásárhelyen berendezkedett és a helyzetet áttekintette, Darányi Ignác m. kir. földművelésügyi miniszter urnak a közlegelő állapotáról és megjavításuk sürgősségéről azonnal jelentést tett és miután önagyméltósága a székelyföldi népies állattenyésztés súlyos

helyzetéről személyesen is meggyőződött, nyomban elhatározta, hogy a székely községeket, közbirtokosságokat és társulatokat legelőik megjavításában erkölcsileg és anyagilag támogatni fogja. *Erkölcsileg* azáltal, hogy szakértőinek díjtalan közreműködésével az illető birtokosokat meg fogja ismertetni a fenforgó viszonyok között célszerű és helyes legelőjavítási munkálatokkal, azok mikénti foganatosításával, ugyszintén a legelők okszerű berendezésével és rendszeres használatával, *anyagilag* pedig az által, hogy a legelőbirtokosokat a vagyoni erejüket meghaladó és kész kiadásokkal járó legelőjavítási munkálatok teljesítésében, hasznos berendezések létesítésében, a munkálatokhoz szükséges eszközök, szerzők és anyagok beszerzésében megfelelő összegű pénzsegélyekkel fogja támogatni. A kirendeltség 1903. évben a szükséges előkészületeket megtevén, az 1904. év tavaszán a legelők megjavításához tényleg hozzáfogott.

• A kezdet azonban a székely nép maradiságánál, minden ujítástól való idegenkedésénél, a nadrágos ember iránti gyanakodó természeténél, az állami beavatkozástól való félelménél, a közmunkaszolgáltatás rendezetlenségénél és az iránta táplált ellenszenvénél, a tömeg közömbösségénél, a vezetők nemtörődőségénél, végül a közigazgatási hatóságok lanyhaságánál fogva, miként minden kezdet, igen nehéz volt. Mert a népet ilyen körülmények között a legelők megjavításának szükségességéről, a foganatosítandó munkálatok hasznáról és célszerűségéről meggyőzni, azok teljesítésére rábírnai akkor, amikor a legelők gondozása és rendszeres használata előtte teljesen ismeretlen volt és amikor több községben az atyafiak egymás között afelől tárgyaltak, hogy az állam a közlegelőkkel most nyilván azért törődik, hogy azokra is kezet tehessen: nem könnyű dolog. A helyzetet nagyon jellemzi egyik székely vármegye akkori mindenható és igen eszes székely alispánjának és a gazdasági egyesület elnökének — akit a miniszteri kirendeltség közreműködésre és támogatásra szintén felkért, — egyik átiratában tett ezen kijelentése: „ilyen körülmények között megáll az ember esze, hogy mitevő legyen“.

De hála Istennek, csak a kezdet volt ilyen nehéz! Mert, habár ilyen körülmények között nem lehet évtizedes, sőt mondhatni évszázados mulasztásokat egy kézfordítással helyreütni, jóvá

tenni: ma, 5 év után ott állunk, hogy a kirendeltség anyagi támogatásával jelenleg 91 községben mintegy 53.000 kat. holdnyi közlegelőkön folynak a legkülönfélébb legelőjavítási munkálatok olyan terjedelemben, hogy azok irányítását alig győzzük, a községekben pedig már válogatni lehet s a hanyag községekben a munkálatok jobb időre beszüntetettek.

Az eljárás az, hogy ha a mások munkáján és sikerén felbuzdulva valamely község vagy közbirtokosság a közös legelő megjavítását jogerős határozattal kimondotta és az ahhoz szükséges közmunkát megszavazta, ezt a határozatát beterjeszti a miniszteri kirendeltséghez és néhány sor írásban egyuttal annak támogatását kéri. Amire azután a kirendeltség illető szaktisztviselője kiszáll a helyszínére, a legelőbirtokos megbízott képviselőivel a kérdéses legelőt részletesen bejárja és velük a különböző legelőjavítási munkálatokat, azok foganatosításának módját és idejét részletesen megbeszéli.

Ennek alapján aztán a kirendeltség a lehető legegyszerűbb alakban összeállítja a *legelőjavítási munkatervet*, amelyben tájékozás végett, mindenek előtt röviden leiratnak az illető községek *általános gazdasági viszonyai*. Ezután következik a *megjavítani tervezett legelőterületek általános (rövid, jellegzetes) leírása, mikénti használata és jelen állatbirása*. Ha a legelő nem nagy, nem igen tagolt, nem nagyon változatos és egy pár év alatt rendbehozható, az általános leírás mellőzésével a részletes leírás vétetik fel. A munkatervben folytatólag megállapítatik a *legelőjavítási munkálatok sorrendje* és a legelőjavítás valószínű időtartama és azután a birtokos megbízottaival történt megbeszélés szerint a *legelőjavítás első évében foganatosítandó munkálatok*, azok helye, terjedelme, mikor és miként leendő foganatosítása és az *első* (esetleg második és harmadik) *évben javítás alá kerülő területek részletes leírása* akként, hogy abból a foganatosítandó munkálatok neme, mérve és költsége megállapítható legyen. Az igen nagy terjedelmű legelőt részletesen leírni felesleges, ugyszintén nem szükséges az összes foganatosítandó munkálatokat a legelőjavítás egész tartamára részletesen megállapítani, mert előre azt amugy sem lehet meghatározni, hogy egyik-másik évben a község vagy közbirtokosság a legelőjavításra mennyi közmunkát lesz képes fordítani és hogy a mun-

kálatok céljaira mekkora pénzüsszeggel fog rendelkezni. Ez nagyon sok, előre nem látható körülménytől függ, miért is a munkatervben általános vezérelvül csak az mondatik ki, hogy a szükséges legelőjavítási munkálatok közül elsősorban a legsürgősebb s illetve a legtöbb hasznot és eredményt biztosító munkálatok foganatosítandók ott, ahol az legkivánatosabb és pedig olyan terjedelemben, ahogy azt a rendelkezésre álló munkaerő és költség megengedi. A következő évi munkálatok *a folytatólagos munkatervekben* — az illető évben javítás alá kerülő terület részletes leírásával — ezek figyelembe vételével évről-évre, mindig a helyszinén állapítatnak meg, kapcsolatban az előző évi munkálatok számbavételével és az elmaradtak ujból előírásával.

Hogy valamely legelőn miféle *javítási munkálatok* eszköz-
lendők, az természetesen mindig a fenforgó körülményektől függ. A Székelyföldön eddigelé előfordult legelőjavítási munkálatokat alább összefoglalva felsorolom. Bármilyen egyszerűek és természetesek is a legelőjavítási munkálatok, azok tervezésénél, előírásánál és foganatosításánál mégis a legnagyobb gonddal és körültekintéssel kell eljárni, mert különben olyan hibákat követhetünk el, amik csak igen nehezen és csak igen hosszú idő alatt, vagy egyáltalán nem pótolhatók. Az önként érthető, hogy csak gyakorlati haszonnal bíró munkálatok tervezhetők. A munkatervben intézkedni kell aziránt is, hogy a munkálatok keresztülvitele mellett termelt anyag elsősorban mire lesz felhasználandó, sőt megjelölendő az is, hogy egyik-másik munkát mikor, miképen és minő eszközökkel kell foganatosítani. Sok más ilyen egyszerű és feleslegesnek látszó dolog van, amikre a legelőjavítási munkálatok foganatosításánál a siker érdekében nagyon is ügyelni kell. Mint legfontosabb dolgot a legelőalakítás céljából kihasznált erdőtalaj haladéktalan begyepesítését kell megjelölnöm. Mindezeket alkalomadtán kimerítően szeretném leírni.

A legelőjavítási munkatervben továbbá gondoskodás történik a már *megjavított területek állandó gondozásáról* és jókarban tartásáról, ugyszintén a legelő területének csordák szerint tagokra (havasokra) és fordulókra való *beosztásáról* és a *legeltetésnek rendszeres* és okszerű *gyakorlásáról* is.

A legelőbirtokos megbizottjaival a helyszinén történt előleges

megbeszélés alapján ilyen formán összeállított munkatervet aztán a miniszteri kirendeltség *tárgyalás* és a munkálatok mikénti fogantatosítása iránti *határozathozatal végett* kiadja az illető legelőbirtokoságnak. A jogerős határozattal felszerelt munkatervet pedig kiegészíti a segélyelőiránnyal és jóváhagyás végett a m. kir. földművelésügyi miniszter urhoz felterjeszti. A jóváhagyott munkatervet a kirendeltség kiadja az érdekelt legelőbirtokosoknak, őket a munkálatok fogantatosítására felhívja és az azok céljaira engedélyezett segélyösszegeket, a munkálatok természete és *előhaladása szerinti részletekben* a birtokosoknak elszámolás kötelezettsége mellett kifizeti.

A munkálatokat a helyszínén a miniszteri kirendeltség szaktisztviselői irányítják és ellenőrzik, azok közvetlen vezetésében és felügyeletében pedig a birtokosoknak (legelőgazda, előljáró) a kirendeltségnél állandóan alkalmazott négy legelőmester és a tav szi és őszi munkálatok tartamára a szükséges számban esetről-esetre kirendelt erdőőri szakiskolai növendékek segédkeznek. A munkálatok legsikeresebben ott folynak, ahol a községben arra való, lelkes vezető emberek vannak. A sok közül pl. felemlitem a marostordai Atosfalva és a háromszéki Bükszád községet, ahol a legelőjogosultak évenként 5—28 napi közmunkát szoktak a legelőn leróni.

A legelőjavítási munkálatokról a miniszteri kirendeltség *nyilvántartást vezet*. Történik ez nemcsak az ezen a téren tudomásom szerint még egyáltalán hiányzó fontos és érdekes *statisztikai adatok gyűjtése* céljából, de azért is, hogy alkalomadtán akármelyik közlegelőről ki lehessen mutatni, hogy azon mikor, miféle munkálatok fogantatosítottak és az azok céljaira engedélyezett államsegélyek mikor és miként használtattak fel. Mert évek mulva a legelőjavítási munkálatoknak már csak kisebb része *értékelhető a létesített alkotások szerint* (pl. csordaitatók, istállók), nagyobb része ellenben olyan, amely idővel *szembetűnő nyomokat nem hagy*. Egy borókával sűrűn benőtt és amellet még erősen köves legelőnek kitakarítása pl. igen sok munkába és költségbe kerül. Pár év mulva azonban ennek a nagy munkának alig marad látható nyoma, mert a kivágott bokrokat részben elégettük vagy elhordattuk, az égetési foltokat és más csupasz helyeket begyep-

sítettük, a köveket részben elhordattuk, részben gödrök kitöltésére használtuk fel. Néhány év múlva a laikus szemlélő azt hiszi, hogy ezen a legelőn semmi sem történt, illetőleg csakis akkor tudja, hogy azon mekkora és milyen költséges munka foganatosított, ha alkalma van olyan állapotban levő területet látnia, amilyen az a kitakarítás előtt volt.

Miként már fenebb említettem, a legelőjavítási munkálatok a Székelyföldön tényleg az 1904. év tavaszán vették kezdetüket. Az 1908. év végéig terjedő *első 5 éves ciklusban foganatosított* munkálatokról összeállított kimutatásból nyilván az látható, hogy a kirendeltség ezen a közgazdaságilag igen fontos téren már az első 5 év alatt nemcsak az igen bajos kezdet nehézségeit küzdötte le, hanem egyes munkálatokban olyan eredményeket ért el, amelyek *saját várakozását is messze felülmulják.*

Megtekintve ugyanis a kimutatás*) főbb adatait, kitűnik, hogy a legelőjavítási munkálatok legnagyobb része a 4 székely vármegyében foganatosított, ahol azokra leginkább is van szükség. Javítás alá vétetett 110 községben mintegy 59.218 kat. hold terjedelmű közlegelő, amelynek mintegy 11.011 kat. holdján történt fakivágás, *bokorirtás és takarítás.* A különösen Csik és Háromszék vármegyékben valóságos erdőket képező és áthatlan sűrűségű ősborókából (az oltszemi legelőn a nyír között 8—10 m magas és tőben 15—20 cm vastag boróka volt) sok száz kat. hold lett sikerrel kiirtva. *Kőszedés* mintegy 2491 kat. holdon történt, a legnagyobb terjedelemben és a legrendesebben a marostordavármegyei Székhavason.

Különféle *telkesítési munkálatok* mintegy 4404 kat. holdon végeztek. Gátakkal és fásítás által megkötetett mintegy 222 kat. hold kopár terület és vizmosásos árok. A marostordavármegyei kicsiny Atosfalva község már évek óta példás szorgalommal és valóban páratlan eredménnyel köti meg rendre a legelőjén levő, helyenként 40—60 m széles és 15—25 m mély vizmosásos árkokat, saját *módszerük szerint* évenként és fejenként 5—25 közmunkanapot róván le a legelőn. Ahol az árok mély, váltakozva 3—4 rendbeli sövénygátat is emelnek egymás fölé és töltik be a martokról

*) A részletes kimutatást nagy terjedelme miatt nem közölhetjük. Szerk.

lekapált földdel és palával s aztán sűrűn beültetik akácczal (a vizenyős helyeket égerrel). Van olyan árok is, amelyik 40.000 drb csemetét vett fel. A fásítás annyira sikerült, hogy az árkok úgy néznek ki, mintha zöld posztóval volnának beterve. Az árkokban a legnagyobb záporok sem tettek számbavehető károkat. Szép, *kopárfásítások* vannak a brassómegyei hétfalusi csángó községekben. Részben talajvédelmi, részben jövedelmezési célból a legelőkön elültetett 8848 darab gyümölcsfaoltvány. Az atosfalvi legelőre már mintegy 900 darab lett 20 méteres hálózatban elültetve, egyenként 3 darab meglécezett tölgytakaróval bekerítve és rőzsevevesszővel befonva. Annak idején a gyümölcsstermés a községnek akkora jövedelmet fog hozni, hogy nem lesz szükség pótdóra.

Az annyira fontos *rendszeres trágyázás a közlegelőkön* nemcsak megkezdett, hanem 30 legelőn rendszeresen és jól, 42-ön meglehetősen folyik és csak 18-on gyakoroltatik kezdetlegesen és 20-on gondatlanul. A marostordai Székhavas több 100 kat. holdján a fűtermés a rendszeres trágyázás folytán meghatványozódott; a háromszéki Barót község közbirtokossága az 1908. évi takarmányinséges esztendőben, legelőjének megtrágyázott részéről, 7000 koronáért adott el szénát. Bükszádon pedig a legelőn levő nagy marhaállomány daczára ugyanakkor szintén sok szénát termeltek a legelő megtrágyázott részein.

Különféle talajmivélés összesen mintegy 7623 kat. holdon történt, *különféle gyepesítési munkálatok* pedig mintegy 3643 kat. holdon végeztek. Különösen szépek és értékesek a legelőnek átengedett és ezen célból kivágott erdőterületeken foganatosított gyepesítések, főleg a hétfalusi csángó községekben. A bevetett erdőtalajon helyenként már az első év őszi térdig érő fű volt.

Beállított és a szükséges számú fa-, kő- és cementbétont itatóvályukkal, valamint a megfelelő fa- és vascsöves vízvezetékek felszereltetett, köpükkel, felfogó és tisztító aknákkal ellátott összesen 222 *közös csordaitató*, amik az elmúlt aszályos években megbecsülhetetlen szolgálatot tettek a közlegelőkön. A marostordai Jobbágytelke község vizinséges legelőjén olyan kutat sikerült kiásni, amely egymaga képes volt a legelőn levő 400 darab marhát vízzel ellátni. A szentgyházásfalvi (Udvarhely vm.) székely

birtokosság egyik legelőjének vízzel való ellátása céljából 3 km hosszú, 1 m széles és 1—3 m mély itatócsatornát ásott ki 1400 közmunkanapszám felhasználásával. Megemlítést érdemel az, hogy ezt a hosszú csatornát nem mérnök, hanem odaváló harisnyás székelyek színtezték. A bethlenfalvi közbirtokosság legelőjén levő bő forrás vizét 11 drb egymás végébe felállított faragott kővályuba önti, amelyek között 4 m hosszú is van. A felső rákosi legelőn egyebek között van egy csordaitató, amely páratlan vízösszefoglalása, kiváló vascsővezetéke és 15 m hosszú, 1 m széles és 0,8 m mély pompás cementbétón vályuja miatt érdemel említést. Kiváló csordaitatók vannak a hétfalusi csángó legelőkön is és különösen sok czélszerű és jó itató van a háromszékvármegyei közlegelőkön.

A rendszeres havasgazdálkodás meghonosítása végett a marostordai Székhavasnak Szováta fürdőhöz egy órányira levő egyik kies havasi legelőjén 50 drb tehénnek való rendes istálló kifutóval, külön álló tejgazdasági épület és a kiránduló fürdővendégek részére egy kilátó emeltetett. A körülményekhez képest *gondoskodás történt az állatok védelméről is*. A havasi legelőkön 8 erős szerkezetű istállószin emeltetett. Ezek közül a legnagyobb a hétfalusi csángó legelőkön levő hosszufalusi, amely derékszögben van megtörve. Külső hossza 70 m, szélessége 8 m, 3 oldalról zárt, végig fenyőfagerendahidlással van ellátva. A trágyalé facsatornán vezetetik 2 cementbétón trágyalégödörbe. Erős korláttal van bekerítve és kifutóval (udvarral) van ellátva. Ambár az építési anyag a községi erdőből került ki, az építési költség és a deszkaanyag ára mégis 5410 koronára rugott, amihez az állam 1700 korona segílyt adott. Célja a 300—500 drb. állatból álló növendékmarhacsordának a zord időjárás ellen védelmet nyújtani.

Az *egyéb munkálatok* közül fontosak a nagyméretű vízmosásos árkokon keresztül létesített csordaátjárók. Jobbágytelkén három árkon keresztül egy-egy lépcsőzetesen 4 m-nyire felrakott fagáttal három olyan marhaátjáró létesített, hogy a csorda most mintegy széles hidon jár át az árkokon, míg azelőtt minden évben több darab elkárosodott.

A műtrágyával és fűmaggal való kísérletezés helyenként szép eredménnyel járt.

A nép kezén levő eszközök és szerszámok a legelőjavítási munkálatok sikeres foganatosításához többnyire alkalmatlanok lévén, a munkálatok céljaira engedélyezett államsegélynek több mint 10⁰/₀-a a megfelelő eszközök és szerszámok beszerzésére fordított. Beszereztetett és az érdekelt legelőbirtokosok között kiosztatott összesen 168 drb. lánczborona, késesborona, gyephasogató és rétgyalu, továbbá 2139 drb. különféle szerszám.

A munkálatok foganatosításához felhasználtatott összesen 20.082 kg kiváló minőségű fü- és heremagkeverék, ami által a jóféle takarmánynövényeknek elterjedése nagymértékben előmozdított.

A m. kir. földmivelésügyi kormány által kilátásba helyezett s illetve engedélyezett államsegélyből az első 5 évben *tényleg 174.326 K használtatott fel*, aminek nagyobb része a munkálatokkal járó kész kiadásokra esik (eszközök, szerszámok, fűmag, műtrágya, csordaitatók, épületek stb.).

Ezek volnának az erdélyrészi (székelyföldi) miniszteri kirendeltség által a Székelyföldön nehéz körülmények között megkezdett s nem éppen kedvező viszonyok között folytatott legelőjavítási munkálatok első 5 évi eredményei, amiket talán nem lesz érdektelen összehasonlítani a Lajthán tuli tartományokban ugyanezen időben végzett legelőjavításokkal, amik az osztrák cs. kir. földmivelésügyi minisztérium által a múlt évben kiadott „Alpwirtschaftspolitik in Österreich“ című füzet VI-ik fejezetében „Die Alpenmeliorationen und die Förderung der Alpwirtschaft“ vannak eléggé részletesen és érdekesen leírva. A Lajthán tuli tartományokban a *legelőjavítási munkálatok 1901. évben Karinthiában kezdetek meg*. A 73-ik oldalon közölt kimutatás szerint ezen tartományban az 1901—1907. években a következő munkálatok végeztek: *a)* talajtakarítás és gondozás 935 kat. holdon; *b)* lecsapolás 2 esetben; *c)* öntözés 5 esetben; *d)* védekezési berendezés 6 esetben; *e)* 17 marhafelhajtót 47 km hosszúságban; *f)* 16 összekötő és trágyaut 24 km hosszúságban; *g)* 26 istálló; *h)* 19 kunyhó; *i)* 13 vízvezeték 3330 m hosszúságban; *j)* 36 itató; *k)* 17 forrásfoglalás és vitzartó; *l)* 7755 m kerítés.

Az összehasonlításból kitűnik, hogy a fennebb jelzett *a)* és *b)* alatti munkálatokkal szemben a mi kimutatásunkban a takarítás,

telkesítés és talajvédelem, trágyázás és talajjavítás, talajmivelés és gyepesítés című rovatokban kitüntetett és méreteikben a karinthiai munkálatokat többszörösen felülmuló munkálatok állanak.

c) Legelőöntözéssel a Székelyföldön még nem foglalkoztunk. Ha azonban a szentegyházásfalui 3 km hosszú itatócsatornát bárhol eldugják, a bőven kiömlő vízzel nagy területeket lehet megöntözni.

d) Lavinák ellen az itteni havasi legelőkön nem kell védekezni.

e) A legelőkre járó utakat a községek a szükséghez képest javítják; azért ez a munkálat nálunk csak egyes adott esetekben vétetik fel a legelőjavítási munkálatok közé, nevezetesen akkor, ha a csordahajtó ut már olyan rossz, hogy azt át kell helyezni, kicserélni vagy elzárni. Ilyen eset az elmúlt 5 év alatt csak 4 fordult elő.

f) Külön trágyázó utak készítésére még nem volt szükség; istállóink olyan jó helyeken vannak, hogy az összegyűlt trágyát jó ideig még külön utak készítése nélkül lehet szét-hordani.

g), h) Az itteni legelőkön eddigelé csak 11 épület emeltetett. Amíg azonban a hivatkozott kiadványban csak 70—80 darab marha befogadására szolgáló istállókról van szó, addig a mi istállószeink 150—400 darab növendékállatnak képesek védelmet nyújtani.

i), j), k) A mi legelőinkben beállított 222 közös csordaitató berendezéséhez szintén sok 100 méter fa- és vascső-vezeték használtatott fel, továbbá több vízfelfogó és tisztítóakna tartozik, de ezek mint szorosan az itatókhoz tartozók, nem vétettek külön figyelembe. A szentegyházásfalusi itatócsatorna egymaga 3000 m hosszú.

l) A legelőkön eszközölt gyepesítések és fásítások megvédéséhez használt sok 100 m hosszú fa- és drótkerítések, mint a dologhoz tartozók szintén nem lettek külön kitüntetve.

A karinthiai munkálatok összesen 222.326 K-ba kerültek, amihez az érdekelt legelőbirtokosok 58.800 K-val (26·4%) az állam pedig 163.526 K-val (73·6%) járult s illetve a munkálatoknak majdnem $\frac{3}{4}$ -ed része állami pénzen foganatosított.

A karinthiai munkálatokat többszörösen, mondhatni sokszorosan felülmuló székelyföldi legelőjavítások ezzel szemben 174.326 K államsegély felhasználásával lettek foganatosítva. Hogy az itteni munkálatok összesen mibe kerültek, azt pontosan megállapítani igen bajos volna, mert nagyobb részben közmunkában végeztettek, ezt pedig megfelelően értékelni még akkor sem lehetne, ha

az illető községi előljárók a felhasznált közmunkanapszámokat pontosan nyilvántartották volna, mert a fizetett napszámunkához viszonyítva, a közmunkateljesítés igen nagy határok között változik. Helyenként alig ér valamivel többet a semminél és csak egyes községekben vehető egyenértékűnek a fizetett napszámunkával. A fenti kimutatás egyes rovataiban kitüntetett munkálatokat azonban a szerzett tapasztalatok alapján a fenforgó viszonyoknak lehetőleg megfelelően értékelve: *a foganatosított munkálatok és berendezések költségét* kerek számban 478.000 K-ra lehet tenni, amiből az állami hozzájárulás 174.326 K, illetve 36·5%, az érdekelt legelőbirtokosok munkateljesítése, illetve hozzájárulása pedig 63·5%-nak felelne meg. A hozzávetőlegesen megejtett számítás realizálása egyes konkrét esetekkel is beigazolható, pl. a hétfalusi csángó községeknél, ahol a közmunka megváltva lévén, a községek készpénzzel járulnak a legelőjavításhoz. Az 1908. évben a hét csángó községben foganatosított legelőjavítási munkálatok összesen 17.274 K-ba kerültek, amihez 6804 K (39%) államsegélyt kaptak, a községek hozzájárulása pedig 10.470 K-t (61%) tett ki a rendes trágyázás értékén kívül, ami feltétlenül szintén számításba veendő és amelylyel együtt a községek hozzájárulása bizonyára a 65%-ot is meghaladja.

A székelyföldi legelőjavítások tehát aránylag sokkal *kevesebb állami hozzájárulással foganatosítottak*, mint a karinthiaiak illetve (174.326 — 163.526) = 10.800 K segélytöbblettel, amazokat méreteikben sokszorosán felülmuló munkálatok végeztettek itt, igen nehéz körülmények között.

Hogy a m. kir. földművelésügyi kormány itteni kirendeltsége által foganatosított és mindinkább nagyobb körben elterjedő legelőjavítási munkálatokat minden oldalról kellően bemutathassam, végül röviden még arról az irányról kell megemlékezni, amelyet a miniszteri kirendeltség a munkálatok foganatosításában követ. Ez tisztán és kizárólag gyakorlati és az évek során gyűjtött tapasztalatokból alakult ki, mert amikor 1904. évben a munkálatok megkezdettek, azok itt *uttörők voltak*. Ámbár a munkálatok foganatosításánál elejétől fogva mindenkor a czélszerűséget tartottuk szem előtt, idővel mégis aggodalom szállott meg, hogy vajjon az az irány, amit követünk, tényleg helyes-e vagy nem?

A m. kir. földmivvelésügyi miniszter ur jóvoltából 1907. év nyarán módomban állott a svájci legelőjavítási munkálatok megtekintése során meggyőződést szereznem arról, hogy ez az irány igen is helyes és jó.

Azt hiszem, hogy az a mag, amelyet *Darányi Ignác* m. kir. földmivvelésügyi miniszter ur kezdeményezésére itteni kirendeltsége a legelőjavítások terén elvetett, jó talajba hullott és hovatovább mind több és nemesebb gyümölcsöt fog teremni.

Hozzávetőleges költségszámítás.

	Korona
1. Bokorirtás és takarítás $11.011 \times 10 =$	110.110
2. Tuskóirtás és takarítás $260 \times 20 =$	5.200
3. Kőszedés $2491 \times 10 =$	24.910
4. Gyomnövények irtása 9 községben 3 éven át	250
5. Telkesítés, vakondturások, hangyabolyok stb. $4404 \times 1 =$	4.404
6. Vizmosáskötés és kopárfásítás (anyaggal) $222 \times 75 =$	16.650
7. Gyümölcsfák (oltványok, elültetés, bekerítés stb.) $8848 \times 0.8 =$	7.078
8. Trágyázás fektetéssel 110 községben, 5 éven át, évenként átlag 5 kat. hold, à 50 K.	137.500
9. Istállótrágya $249 \times 50 =$	12.450
10. Mútrágya (került 4859 kor. + 1141 kor. odaszállítás és elhintés)	6.000
11. Fogasolás, gyaluzás stb. $6413 \times 4 =$	25.652
12. Felszántás, felkapálás $182 \times 10 =$	1.890
13. Foltmivvelés $647 \times 2 =$	1.394
14. Letarolt erdőtalaj megmunkálása (részben erősen gazos) $382 \times 20 =$	7.640
15. Gyepesítés, (fümag került: 26.093 K. + vetés 3643 kat. holdon à 1 K. + odaszállítás 264 K. =	30.000
16. Csordaitatók $143 \times 150 + 18 \times 250 + 38 \times 400 +$ $+ 21 \times 300 + 2 \times 500 =$	48.450
17. Épületek: munka és deszka + fedőanyag került $25.240 K. + 10.760 K. építési anyag 30\% =$	36.000
18. Marhacsapások rendezése (4 községben)	400
19. Marhaátjárók $20 \times 25 + 6 \times 200 =$	1.700
Összesen	477.678
Kerekszámban	478.000

Erdő és város.

(Municipiális feladatok a természetvédelem terén.)

Am. kir. földmivelésügyi miniszternek a természeti emlékek védelméről kibocsátott rendelete az erdőkultúra terén új és jelentékeny fordulatot jelent, amennyiben az erdő gazdasági rendeltetésén túl ráirányítja a figyelmet arra a szociális, hygienikus, főleg pedig érzelmi és eszmei világunkkal szorosan összekapcsolódó, szubjektív mozzanatokon alapuló szerepre is, melyet az erdők a gyorsan fejlődő túlnépesedett és ipari termelésű nagyvárosok életében játszanak s melyeknek jelentőségét ma már az öntudatos városi politika mind jobban kidomborítja a népjólét, a jövő nemzedék nevelése és a modern kultúra szempontjából. Nemcsak a történeti kegyelet felköltésében s ezáltal a nemzeti múlt emlékei iránti érzék ápolására gyakorolt hatásában kell látnunk e lépésnek legnagyobb fontosságát, hanem egyuttal abban a mély szociológiai kapcsolatban is, melyet az erdő és város, a természet és az emberkéz alkotásai közti viszonyban teremt, amelylyel utat tör az erdő áldásainak a nagyvárosi élet idegrontó vesződéseinek jótékony ellensúlyozására.

Francia hygienikusok kimutatták, hogy Páris utczáin egy köbméter levegőben éppen 14-szerte annyi gombacsira él, mint a csak 16 hektár terjedelmű Montsouri-i parkban, mely pedig a Páris déli falainál elterülő piszkos és nyomoruságos városrész közvetlen szomszédságában van. Ha tehát már egyszerű sétat-helyek is a nagy városok valóságos tüdeiül szolgálnak azáltal, hogy fölfogják a port és a kormot s átszűrlik a levegőt, mennyivel inkább védi meg a valóságos nagy erdő a várost. Egyetlen gyárvárosnak sem volna szabad nélkülöznie ezt a természeti övezetet, mint a közönség elidegeníthetlen tulajdonát. Minden város körül erdőöveket kellene teremteni az egészség védelmére. Nem értünk ezalatt őserdőket primitív állapotukban, hanem igenis a modern erdészeti esztétika elvei szerint ápolt természetes erdőt, kevert fáival, dús vegetációjával. Azért nem volna szükség arra sem, hogy ez az erdőöv a városok budgetjét tulságosan terhelje, mert az erdő olynemű gazdasági kihasználása, mely hivatásának nem árt, nincs kizárva.

Számos város mutatott máris példát rá, hogy hogyan lehet a természet nagy alkotásait biztosítani az enyészet ellen, melyet az emberi kapzsiság pusztító munkája hord magával. Nyilvános gyűjtések, nagylelkű adományok és alapítványok útján a közpolgári szellem nem egy helyt gondoskodott máris a városok körüli erdők és földterületek megvásárlásáról és a közönség rendelkezésére bocsátásáról. Így cselekedtek az elbersfeldi polgárok, így teremtette elő semmiből Bréma városa is, melynek eddig nem volt erdeje, óriási kiterjedésű polgári parkját. Boroszló városa évi 5000 márkát állított költségvetésébe, hogy határán természetes állapotban fentartandó területeket vásároljon, London pedig már hosszabb idő óta teszi ugyanazt, csakhogy sokkal nagyobb arányokban.

De a legnevezetesebb lépést csak az utóbbi időben tette ez irányban Bécs és Berlin, melyek éppen most hatalmas erdőövezeteket és rétkomplexumokat teremtenek a város határai körül s példájukat követi Páris és Róma is, valamint München, melynek tekvése különösen kedvező ily akció keresztülvitelére s melynek egy ideális övezet-terve Dachautól Pasingon, Wollratshausenen át az Isar tulsó partjáig 7—8 erdő komplexumot zár magába, megfelelő közuti vasuti összeköttetésekkel. A mi Bécset illeti, tudjuk, hogy az 1905-ben kidolgozott nagyszabású városrendezési program ott 4500 hektár terjedelmű új parkkal, sétahelylyel és játszótérrel fogja megajándékozni a székváros közönségét, míg Köln överődítései már is valóságos kertekké varázsolvák, Altona, Darmstadt, Dessau pedig szintén behatóan foglalkozik városfejlesztési programja keretében parkok és erdőültetvények létesítésével.

Valóságos erdők az amerikai városok nemzeti parkjai is, melyek roppant területeikkel a természet hamisítatlan hangulatát viszik bele a nagyvárosok életébe, annak eredeti jellegével és faunájával. 1905 óta az amerikai városok óriási arányokban valósítják meg ezt a természetes parkrendszert területi terjeszkedésükkel kapcsolatosan és különösen Boston, Washington, New-York és Chicago már is száz meg száz milliót költöttek erre a célra, ami azonban mind csekély áldozat azokhoz a nagy nemzeti előnyökhöz képest, melyek a közjólét és a közegészség védelmével járnak. Még tovább megy ezeknél is Anglia,

ahol a „Mountain Access Bill“, mely most van előkészület alatt, kimondja, hogy a meg nem művelt hegy vagy puszta tulajdonosa nincs jogosítva kizárni bárkit, hogy e területeken sétáljon vagy tartózkodjék üdülés, tudományos vagy művészi tanulmány céljából, s bírói üldözés esetén ily egyén nem marasztalható el, ha beigazolódik, hogy kárt nem tett s a nevezett területeken való tartózkodása a megjelölt célból történt.

De egész sora a társadalmi jellegű egyesületeknek dolgozik ezenkívül is Londonban az erdő restaurálásán, s az erdő-kultúra meghonosításán nemcsak gazdasági, hanem szociális és hygienikus szempontból is, s ez a törekvés meg tudta nyerni a maga számára London municipiális kormányzatát is, s oly községi politikának vált kiinduló pontjává, mely a legutolsó tizenöt év alatt London közparkjait negyven millió költséggel fejlesztette. Ilyen egyesületek a „Common and Footpath Preservation Society“, a „Metropolitan Public Gardens Association“ s a „Thames Preservation League“, melyek közül az elsőnek köszönhető, hogy megnyitotta a közönség számára London kapuinál az „Epping Forest“ neve alatt ismert 3000 hold erdőt, Birminghamban több mint 32.000 hold területet szerzett meg a nép számára s két évig tartó lankadatlan agitációval elérte a Themze kanyarulatánál levő árnyas és dombos Richmond Hill megmentését is, melynek közhasználatba bocsátását és elidegeníthetlenségét 1902-ben két parlamenti bill biztosította.

Ámde maga a londoni községi politika is helyesen ismerte fel e téren teendőit. A Hydepark, a Regentpark s más ily nagystilű közkertjei mellett csak ujabban szerzett meg ismét 90 hektárnyi területet a Viktória-park számára s ily módon sikerült Londonban a halandóságot, de különösen a tüdővészhben történt elhalálózások arányát 15 év alatt jelentékenyen leSORITANI, bár ez több mint három milliárdnyi áldozattal járt.

Nem csoda, ha ezek a példák Páris városát is felrázták végre tétlenségéből, úgy hogy az 1901-ben alakult „Société pour la protection des paysages de France“ ma már egy memorandumban nemcsak a Páris városát környező erdők elzárása ellen emelte fel tiltó szavát a törvényhozás előtt, hanem arra is felkérte a kamarát, hogy akadályozza meg mindenáron a nemzeti vagyon

további elüزرkedését s különösen az erödítvények lerombolását csak oly föltétellel engedje meg a városnak, ha az kötelezi magát, hogy az így nyert területnek legalább $\frac{2}{3}$ részét befásítja. S e felhíváshoz csatlakozott a tuberkulózis elleni liga, az antialkoholikus liga, a párisi emlékek barátainak egyesülete s még több más kulturális és humanisztikus egyesület is.

Természetesen az ily feladatok nem tartoznak állami hatáskörbe, hanem a municzipiális hatóságokra vár megoldásuk. A földmivelésügyi miniszter rendelete azonban serkentőleg és utmutatólag hathat abban az irányban is, hogy az autonom törvényhatóságokat az erdő szociálpolitikai értékesítésére oktassa ki a városi lakosság érdekében. Ez kell hogy legyen a második lépés azon az uton, melyet Darányi miniszter böles rendelete kijelölt. V. S.



EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

I.

FELHIVÁS

a Horváth Sándor-alapítvány jutalomdíja ügyében.

A Országos Erdészeti Egyesület tulajdonát képező *Horváth-Sándor-alapítványnak kamataiból* a folyó évben az ötödik 1000 koronás jutalomdíj ki lesz adható. Ezzel a jutalomdíjjal alapszabályaink 156. szakasza szerint az egyesületnek oly tagja jutalmazandó, akinek munkássága az erdőgazdaság gyakorlati vagy tudományos művelése terén, így az erdőgazdaság gyakorlati intézése, a szakoktatás vagy szakirodalom terén, avagy az erdőgazdaság fejlődésére szintén kiható kísérletezés, föltalálás vagy felfedezések terén általánosságban vagy bizonyos ágazatra nézve sikeresnek és hasznosnak s ennélfogva elismerésre méltónak találtaik.

Az Országos Erdészeti Egyesület minden tagjának jogában állván kellően indokolt javaslatot tenni, hogy az elismerő jutalomra az egyesület tagjai közül kit tart legérdemesebbnek, van szerencsénk az egyesület tagjait tisztelettel felkérni, hogy e jogukkal élni és javaslatukat az egyesület elnökségéhez intézett levélben november hó 15-ig beküldeni sziveskednének.

Névtelen ajánlólevelek figyelembe nem részesülnek.

Az elismerő jutalmat az igazgató-választmány december hóban tartandó rendes ülésén az egyesületi tagok részéről jutalmazásra ajánlottak közül a legérdemesebbnek titkos szavazással ítéli oda.

Budapesten, 1909 október hóban.

*Az Országos Erdészeti Egyesület
elnöksége.*

II.

FELHIVÁS

a „gr. Tisza Lajos“, a „Wagner Károly“, az „Erzsébet királyné“, a „Luczenbacher Pál alapítvány“-ból és a Faragó Béla-féle alapítványból kiosztandó segélyek ügyében.

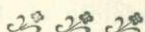
Az Országos Erdészeti Egyesület fenn megnevezett öt jótékony alapítványából a folyó évi segélyek ez évi december hóban osztatnak ki. Az elsőnek a kamataiból az olyan önhibájukon kívül szorult helyzetbe jutott magyar erdőtisztek és erdészeti altisztek nyerhetnek anyagi támogatást, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek első belépésüktől kezdve mostanáig legalább öt éven át tagjai voltak s mint ilyenek, tagsági kötelezettségeiknek eleget tettek. A második alapítványból pedig az olyan erdőtisztai és erdőaltisztai özvegyek és árvák nyerhetnek segélyt, kiknek férje, illetőleg atyja az Országos Erdészeti Egyesületnek állandóan és szintén legalább öt éven át tagja volt és tagsági kötelezettségét teljesítette. A harmadik alapítvány segélyeért olyan elhalt magyar erdőtisztek árva leányai folyamodhatnak, kik az egyesületnek halálukig s szintén legalább öt évig tagjai voltak és tagsági kötelezettségeiknek eleget tettek. A negyedik alapítványból hasonló feltételek mellett erdőtisztai özvegyek és árvák, az ötödikből erdőtisztek és altisztek árvái nyernek segélyt.

Ezen feltételekhez képest felhívjuk tehát az érdekelteket, hogy hiteles okmányokkal felszerelt *bélyegtelen* folyamodványaikat legkésőbb folyó évi november hó 10-ig az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához (Budapest, V., Alkotmány-utca 6. szám, II. emelet) nyujtsák be.

A folyamodványban kitüntetendő: az élvezett fizetés vagy nyugdíj és nevelési pótlék összege, az összes gyermekek száma,

kora és foglalkozása, nemkülönben az, hogy azok részesülnek-e máshonnan segélyben (alapítványi hely, ösztöndíj, állami erdőtisztek gyermekeinek nevelését segítő alap stb.).

A titkári hivatal.



KÜLÖNFÉLÉK.

Faragó Béla †. *Faragó Béla* zalaegerszegi magkereskedő és csemetekerttulajdonos, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja, mint őszinte sajnálattal értesülünk, mult hó 13-án hosszas szenvedés után 42 éves korában elhunyt. Egyike volt legtörekvőbb iparosainknak, aki jó hírnévnek örvendő üzletét saját erejéből fejlesztette nagygyá, virágzóvá. Emlékét a magyar erdészet körében meg fogja őrizni az Országos Erdészeti Egyesületnél nagy áldozatkészséggel tett alapítványa, amelyből tudvalevően évenként három erdőtiszt vagy erdőőri árva részesül segélyben s amelynek gyarapításáról még végső rendelkezésében sem feledkezett meg a nemeslelkű alapító, amennyiben a boldogult mélyen sujtott özvegyének alább olvasható nyilatkozata szerint alapítványát újabb 2000 K-val növelte.

Béke hamvaira!

Az idei nagy kocsánytalan tölgymakktermés kedvező befolyással lesz hegyvidéki tölgyeseink természetes felujulásának előrehaladására, melynek támogatása céljából félig jóllakott sertéseknek a felujítandó erdőkön való áthajtása a talaj felsértése és a makknak földbejuttatása végett melegen ajánlható. Az évi fatermést ily évben nagy területről, az évi vágás 4—5-szöröséről ajánlatos a fokozatos felujító vágás módja szerint kitermelni, hogy minél nagyobb területen legyenek meg a természetes felujítás előfeltételei. Nem eléggé ajánlható továbbá, hogy makkvetés útján való alátelepítések és felujítások is minél kiterjedtebb mértékben eszközöltessenek s az a ritka alkalom, hogy a kocsánytalan tölgy makkja olcsóbban szerezhető be, mint a kocsányos tölgyé, felhasználásuk arra is, hogy csemetekertjeinkben a szokottnál nagyobb területen vessünk kocsánytalan tölgymakkot, hogy ezzel is előmozdítsuk ezen értékes fafaj tenyésztését, amely tudvalevően a ritka makktermés miatt nehézségekkel jár.

Tölgyfaárverések eredményei. A határőrvidéki tölgyfavágások eladása, amely a tölgyfapiacz helyzetének mintegy fokmérője, a múlt számunkban közölt hiradás óta kielégítő eredménnyel folytatódott. Nevezetesen a határőrvidéki beruházási alap erdeiből október 12-én 9 vágás adatott el 1,621.675 K kikiáltási árral szemben 2.360.488 K-ért, vagyis $45\frac{1}{2}\%$ felülfizetéssel. A körösi vagyonszövetség 4 vágása körül ugyan csak kettő talált vevőre, de a felülfizetés itt is tetemes volt, így pl. az egyik vágásért, amelynek becsértéke 139.116 K volt, a vevő 193.870 K-t ígért. Sikerral járt a zágrábi erdőigazgatóság és az ottani érsek, valamint Moticsna vagyonszövetség eladása is s csak a Pozsegán tartott árverés maradt eredménytelen. Ámde nem csupán a határőrvidéki és horvátországi tölgyesek iránt mutatkozott kereslet, hanem eladta Schönborn Bucheim gróf is (Bereg m.) 2449 tölgy fáját 172.412 K-ért és báró Inkey Iharosberényen 61.507 K-ra becsült tölgyfáját 70.500 koronáért.

Végeredményként megállapíthatjuk, hogy a f. évi tölgyárveréseknél körülbelül ugyanazok az árak érettek el, mint 1906-ban. A szlavoniai tölgyfa *átlagos* műfatóára 40—46 K köbméterenként.

A *Coraebus bifasciatus* (sávós tölgybogár).* A barsvármegyei tölgyesekben újabb időben a *Coraebus bifasciatus* nevű bogár oly mértékben szaporodott el, hogy időszerűnek tartom részletesen leírni.

A *Coraebus bifasciatus*, „a sávós tölgybogár“, a diszbogarak (Buprestidae) családjához tartozik. Hossza 12—17 mm, szélessége pedig 5—6 mm. Fénylő, aranyzöld, néha bronzba játszó bogár, melynek fedőszárnyai fejtől közepéig fenti színűek, azon alul pedig fémkék alapon két, a felső színhez hasonló szalag vonul végig (keresztben) olyképen, hogy a sötétkék fémfényű rész maga három sávot alkot. Tompa fűrészfogas csápja 11 ízből áll és 3 mm hosszú. Fedőszárnyai vállrészén egy-egy behorpadása van. Feje hasonlóképen fémes zöldszínű. Szájrészei picinyek. Az alsó állkapocs falólemezei hártyaszerűek. Fejét különben az előtor gyűrűjébe rendszeren a szeméig be szokta huzni. Tora szorosan hozzáillik az éppen oly keskeny szárnyfedőkhöz. Lábai meglehetősen rövidek. Az elülsők és középsők golyóidomu csipőből erednek, a hátsók lemezalakuakból. Lábfejüköt öt iz

*) Lósy József elnevezése az „Állatok világa“-ban.

alkotja; ugyanannyi a potrohot is. Az utóbbinál az első kettő összeforrt.

Lábnélküli álczája sárgásfehér és 13 izból áll. Szemei nincsenek. A mellett képező legfelső izbe nyulik be a fej. Szája és az utolsó tizenharmadik izbe nyuló 2 tövis rozsdabarna és kemény, a többi lágy.

A bogár junius végén és julius elején röpül. Nösténye a tölgyfa hajtásaiba tojja be tojócsöve segítségével a petéket. A kikelő álcza először a kéregben, később pedig a fában halad lefelé. Közvetlenül kifejlődése előtt a cambiumot és a háncsot gyűrűalakban teljesen átrágja (halálgyűrű), azután ismét befelé hatol, ott elkészíti a bábüreget és a bogár két évi fejlődés után a kérgen kirágott háromszögalaku nyíláson kirepül.

A bogár álczája a tölgyre nézve igen káros, mert a hurokszerű menettel megakadályozza az ágak táplálékfelvételét. Az ilyen megtámadott ágak, melyek néha 6—7 cm átmérőjűek, teljesen elszáradnak és hó vagy szél által a halálgyűrűnél letöredeznek. Amint az álcza a cambiumot hurok-alakban körülrágja, a levelek egyszerre hervadni kezdenek és elárulják jelenlétét. Ilyenkor legczélszerűbb az irtáshoz fogni. Egyetlen irtási módszerünk a hervadni kezdő ágaknak gajmókkal való letörése és az ágaknak elégetése. Az ágak letörése után vagy álczaalakban, vagy ha később történik, bogár-alakban ott találjuk a *Coraebus bifasciatus*-t. Az irtás költségeire nézve szolgáljon itt a beszterczebányai püspökségi erdőhivatalnak a pozsonyi kerületi királyi erdőfelügyelőséghez 198/1908. szám alatt intézett értesítése például.

A beszterczebányai r. k. püspökség a garamszőlősi erdőkben a múlt évben 1306 kat. holdon 11.810 darab *Coraebus bifasciatus*-t pusztított el. Az összes irtási költség 249 korona 55 fillért tett ki. Egy napszamos naponta átlag véve 9.3 kat. holdon teljesített irtást. Egy kat. hold irtási költsége 19.1 fillér volt. Egy bogár irtása, átlag véve, 2.1 fillérbe került.

Az irtási költség, amint ebből látható, meglehetősen nagy, de tekintetbe véve azt, hogy a bogár tetemes károkat okoz és abban az esetben, ha az irtás meg nem történik, még jobban elszaporodott volna, ily nagy uradalomnál figyelembe sem vehető.

A *Coraebus bifasciatus* az eddigi leírások szerint főképen a

rossz, kiélt talaju, napos és széltől védett gyér állabokra nézve káros. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy mély, üde talaju és szélnek kitett erdőrészekben is előfordul. A fák korát sem válogatja, mert a fiatalosokban éppen úgy előfordul, mint 70—80 éves tölgyesekben. Vegyes állabokban épp úgy, mint tiszta tölgyállabokban. Igaz ugyan, hogy a szélcsendes helyek kedveznek tenyészetének annyiban, hogy a bogár repülésekor ott szívesen sütkérezik a napon, de előfordulása után ítélve, általánosságban nem határozhatjuk meg, hogy mi kedvez jobban a tenyészetének.

A sávos tölgybogár is azok közé a kártevők közé tartozik, melyeknek károsításával szemben ugyszólván tehetetlenek vagyunk, illetve amelyeknek eddig ismert irtási módszere meglehetősen költséges és amelyeknél nincs is kilátás arra, hacsak egész erdőterületek fanemeit nem változtatjuk, hogy tőlük megszabaduljunk.

Matusovits Péter.

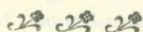
Történelmi kiállítás az 1910. évi nemzetközi vadászati kiállításon. Az 1910. évi wieni első nemzetközi vadászati kiállítás magyar vadászcastélyában a vadászat praehistorikus és historikus részének kiállítására külön *történelmi csarnok* fog szolgálni. Ezen csarnokban kerül bemutatásra mindazon vadászati anyag, tárgy, okmány vagy bárminemű motívum, mely a vadászat praehistorikus vagy historikus részével vonatkozásban áll. Nevezetesen: régi vadászati fegyverek, török, vadászgyilkok, hajító fegyverek, nyilak, kézi ijjak (kő-, csont-, fa-, bronz- és vasból), vadászati öltözékek, felszerelések és eszközök, járóművek, nyergek, hámok, kócsagsolymászatra vonatkozó tárgyak, vadászsátrak, régi vadászkészletek, az ősvadászatra vonatkozó irodalmi művek, okmányok, régi vadászati szerződések, régi vadászati szótárak, képek, albumok, vadászatra szóló különféle régi meghívók, vadászebédék étellapjai, régi vadászati jegyek, fegyverviseelési és puskapor, lőszeres vételére vonatkozó engedélyek, az ősvadászatra vonatkozó műipari tárgyak, régi fali szőnyegek, egyszóval mindama tárgyak, amelyek a különböző vadászati módokra vonatkoznak és a vadászat fokozatos fejlődését szemléltetővé tenni hivatottak.

Ezen kiállításban a magyar nemzeti muzeumon kívül az összes vidéki muzeumok, könyvtárak, levéltárak részt fognak venni nagy terjedelmű anyagukkal.

Ezen rendkívül érdekesnek ígérkező kiállítás anyagának gazdagítása érdekében a kiállítás „Magyar országos bizottsága” ez uton is fordul mindazokhoz, kik ilyen vonatkozásu anyaggal rendelkeznek, azon kéréssel, hogy azt a kiállítás céljaira átengedni sziveskedjenek, biztosítván az illetőket arról, hogy tárgyaiknak kellő őrizetéről a legmesszebbmenőleg fog gondoskodni és azoknak hiánytalan visszaszállításáért szavatol. A „Magyar országos bizottság” hozzá intézett szóbeli vagy írásbeli megkeresésre azonnal küldi a szükséges jelentkezési iveket és a legnagyobb készséggel szolgál közelebbi felvilágosítással. A magyar országos bizottság czime: „Az 1910. évi wieni első nemzetközi vadászati kiállítás magyar országos bizottsága” (Budapest, V., Zoltán-utca 16. Telefon: 163—88.).

Halálozás. *Petzrik* Antal, József főherczeg piliscsabai uradalmának intézője, az Országos Erdészeti Egyesület rendes tagja mult hó 21-én életének 65. évében jobb létre szenderült.

Béke hamvaira!



Köszönetnyilvánítás.

Felejthetetlen férjem elhunytá alkalmából megnyilvánult jóakaratu részvétért ezuton hálás köszönetet mondok mindazoknak, kik mérhetetlen bánatomban vigaszukkal felkeresni szivesek voltak.

Ügyfeleinket és jóbarátainkat ezuton értesitem, hogy a vállalatot, éppugy mint felejthetetlen férjem 3 évi betegeskedése idejében — fivérem, Szunyog Béla okl. gépészmérnök közreműködésével — ezután is változatlanul tovább fogom vezetni és fejleszteni, s igyekezni fogok nagyon tisztelt vevőim bizalmát, ugymint eddig, a jövőben is igazolni.

Megboldogult férjem végakaratahoz képest az általa 1903. évben az erdészek árvái javára tett 6000 koronás alapítványt 2000 koronával 8000 koronára emelem.

Zalaegerszeg, 1909 október 20.

Özvegy *Faragó Béláné.*

VÁLTOZÁSOK ÉS KITÜNTETÉSEK AZ ERDÉSZETI SZOLGÁLAT KÖRÉBŐL.

(Kérjük az uradalmak t. vezetőségeit, hogy erdőtiszti létszámukban beálló változásokról bennünket levelező-lapon értesíteni sziveskedjenek.)

A m. kir. földmivelésügyi miniszter *Pécs* Dezső kir. alerdőfelügyelőt — sok éven át teljesített kitaró szolgálatának elismerése mellett — saját kérelmére állandó nyugalomba helyezte.

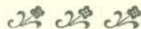
*

A m. kir. földmivelésügyi miniszter kinevezte: I. A kir. erdőfelügyelőségek személyzeti létszámában: *Pászthy* Ferencz II. oszt. kir. alerdőfelügyelőt I. oszt. kir. alerdőfelügyelővé, *Simonfy* Ákos és *Lehrmann* Béla m. kir. segéderdómérnököket pedig II. oszt. kir. alerdőfelügyelőkké.

II. Az állami kezelésbe vett községi stb. erdőket kezelő erdőtisztek személyzeti létszámában: *Bodoni* Miklós m. kir. erdómérnököt m. kir. főerdómérnöké, *Konczwald* Ferencz és *Plachy* Teofil m. kir. segéderdómérnököt pedig m. kir. erdómérnökékké.

III. A magyarországi kincstári erdőket kezelő erdőtisztek létszámában: *Horváth* Béla, *Piso* Kornél és *Korai* Frigyes m. kir. főerdómérnököket m. kir. erdőtanácsosokká, *Belházy* Gyula, *Konok* Tamás, *Furherr* János és *Barsy* Richard m. kir. erdómérnököket m. kir. főerdómérnökékké, *Kelen* Gyula, *Hollós* Gyula, *Tölgyes* József, *Böhm* Vilmos, *Kelemen* Béla, *Irinyi* Aurél, *Török* Aladár és *Kovaliczky* Vladimír m. kir. segéderdómérnököket pedig m. kir. erdómérnökékké.

IV. Az államerdészeti tisztviselők összesített közös rangsorozati létazámában: *Papp* Gusztáv, *Schaab* Bálint, *Rusznayák* Győző, *Héjj* János István, *Matherny* Róbert, *Puksa* Endre, *Nagy* Pál, *Loványi* Heribert, *Móré* László, *Schalát* Béla, *Háger* Gyula, *Niederland* Rezső, *Kelle* Artur, *Plotényi* Jenő, *Léber* György, *Velics* Rezső, *Mózs* Ferencz és *Fromm* János m. kir. erdómérnökjelölteket m. kir. segédmérnökékké.



Az „Erdészeti Lapok“ 1909. évi XXI. füzetének HIRDETÉSEI.

Az ERDÉSZETI LAPOK mellett mérsékelt közlési díjért a lap irányával nem ellenkező hirdetések kiadatnak.

Díjszabás. Kéthasábos szélességben (107 mm) garmond betűvel vagy ennél nagyobb betűfajttával szedett hirdetés milliméterenkint a) faeladási hirdetéseknel 30 fillér, b) más hirdetéseknel 20 fillér. Táblázatos és garmond betűnél kisebb betűfajttával szedett hirdetések másfélszeres egységárral számíttatnak ismételt megjelenés esetén megfelelő árkedvezmény.

Külön mellékletek 25 gramm súlyig 70 koronáért, azontul 25 grammonkint 25 koronával magasabb árért mellékeltetnek.

MAGYAR FAKERESKEDŐ

Budapest, V., Nagykorona-utca 32/b.

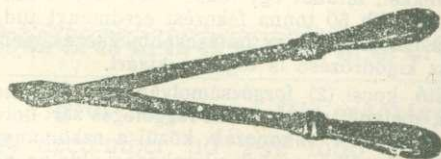
a legelterjedtebb magyar fakereskedelmi szaklap, melyet minden bel- és külföldi fatermelő olvas. :: ::

LEGALKALMASABB KÖZLÖNY
ERDŐ-és FAELADÁSOK HIRDETÉSÉRE

☛ Mutatványszám ingyen. ☛

(I. XXIV. 19.)

HAUPTNER-féle NYESŐ-OLLÓK



kiválóan alkalmas fűal vágások felnyesésére, csemete visszavágásra stb. 5. cm. vastagságig zuzódás nélkül simán vág. Árak csomagolással együtt 8.70 kor. darabonként

GEITNER és RAUSCH czégnél BUDAPEST, VI.,
Andrássy-ut 8/Erl

(2. XX. 19.)

ROBOZ ODÓN ÉS TÁRSA

keményfakivitel

Budapest, V., Váci-körút 82a.

Vesznek min. annemu keményfat es pedig tölgy-, kőr-s-, jávor-, hars-, szil-, gyertyán-, bükk-, éger-, cseresznye-, körtéfat stb. gömbölyű és metszett állapotban.

(4. XI. 11.)

MAGYAR FAIPAR ÉS FAKERESKEDELEM

A hazai faipar, fatermelés és fakereskedelem szaklapja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VI., PODMANICZKY-U. 61.

Fakereskedőknek szánt faárverési hirdetmények és erdő-
eladások közzétételére legalkalmasabb organum. (5-9)



Bóra-féle iparvasuti szabadalmazott új asztallapos (1) és szálfaszállító (2) alvázak kocsik és új önműködő, átmenő kézi csoportfékje.

A régi rendszereknél könnyebb, szilárdabb és másfélszeres hordképességű.

Az ütközők és a fékezézállványok úgy az asztallapos (1), mint a széthuzható hosszfa-zállító, forgózsámolyos (2) kocsi-rendszereknél az alvázak helyett az

(1)-nél az asztallapra, a (2) nél a forgózsámoly külső oldalára egy magasságban van szerelve és így az asztallapra ágyazott ütköző a forgózsámolyon ágyazott ütközővel a kétféle kocsi között is összeakasztható. Az ütközők ezen új szerelési rendszere folytán a gőzmozdony teljes vonó- vagy tolóerejét, mint a nagyvasutatknál, veszély nélkül kihasználhatja, mert az alvázak kinyomása vagy keresztbe tolása itt kizárt, ennél fogva teljes személybiztonságu is.

Az új önműködő kézcsoportfékkel, miután egy fékes több kocsit tud fékezni, az eddigi 4 tonna helyett legalább 50 tonna fékezési eredményt tud kifejteni, 4 kerék helyett 32 kerékre elosztva és így hatásosabb fékezés mellett, az egyes kerekek túlfékezése, azaz kigödrözése is teljesen kizárt.

Az új rendszerű hosszfa-zállító kocsi (2) forgózsámolyán egy biztonsági rakonca-kikapcsoló készülék van, melynél a rakonczák függőleges zárt helyzetét maga a rakomány önsúlya biztosítja. A rakonczák közül a rakománynak fokozatos lebozsájtását szintén saját önsúlya eszközli a lerakodási oldalon mindkét rakonczánál önműködőleg és egyidejűleg, ami által a lerakodás baleset kizárása mellett gyors. Ezen két újítja kocsi és kézcsoportfékrendszerrel személyzetben 75%o, üzemköltségben 80%o megtakarítása mellett 30%o munkatöbblet is érhető el.

E kocsik megtekinthetők az Aradi és Csanádi Egyesült Vasutak erdő- és bányüzemében Gurahonczon, Arad megye (Magyarország).

Ismertető ábrákkal ellátott leírást kívánatra küld ugyanonnan **Bóra Elemér szabadalomtulajdonos, Gurahoncz, Arad megye.** (6. VI. 4.)

A VADÁSZ-VIZSLÁ

Gyakorlati útmutató a vizslanevelés, :: Irta: STARK DEZSŐ főerdész.
tanítás, használat- és gyógykezeléshez.

Harmadik, bővített kiadás 10 művészi vizslaképpel.

Ára: 2 K bérmentve.

A szerzőnél: **Drávatamási** (Somogy megye).

(3. — 10)

**SZLAVÓNIAI KOCSÁNYOS ÉS
KOCSÁNYTALAN**

Vető tölgymakkot

**legmagasabb csiraképeség sza-
vatolásával, utánvét nélkül leg-
olcsóbban szállit:**

Vessel György

Budapest, V., Tőzsde. (7. VI. 5.)

A gróf Ballestrem-féle erdőhivatal Csacza f. évi november vagy december hó 1-re több erdővédet keres, kiknek erdőőri szakvizsgájuknak kell lenni, a német nyelvet szóban és írásban, a tót nyelvet pedig szóban birják. Kezdőfizetés évi 1400 K, szabad tüzelő, lakás, egyenruha és szántóföld- és rétilletmény.

Jelentkezések azonnal a fenti erdőhivatalhoz intézendők, melyekhez a szakvizsga és eddigi működési bizonyítványok csatolandók. (9. III. 3.)

Árak jutányosak!	Kizárólag magyar ipar és termelés	Árak jutányosak!
Szigorú szolid és lelkismeretes ügykezelés és pontos kiszolgálás	 STAINER GYULA Csás. és kir. udv. szállító. KÖRMEND (Vas m.) Magyar magpergető gyár, erdészeti magkeszkedés, csemete nagytermelés AJÁNL! az 1895. évi XLVII. törvénycikk és ennek végrehajtására kiadott 38286/1896. sz. magas miniszteri rendelet értelmében. (8. IV. 4.)	Magvaim és csemetéim megbízhatóságát napról-napra beérkező elismerő levelek bizonyítják
	Kocsányos kocsánytalan cser } a legmagasabb fajtisztaság és csiraképeség törvényszabta szavatolása mellett. Jegenyefenyőmagot (abies-pectinata.) még el nem ért kiváló minőségben. Mindennemű lombmagvakat saját szedőim által, érett állapotban gyűjtve. Gyümölcsmagvakat elismert, megbízható minőségben, saját módszerem szerint tisztítva. Tülevelű csemetéket, lomblevelű csemetéket, disz- és sorfákat, gyümölcsvadoncokat, élősvény csemetéket stb. saját magvaimból nevelve, minden éghajlatnak megfelelő termelőhely felhasználása mellett. Előjegyzések őszi és tavaszi szállításra alázattal kéreknek.	
Árak jutányosak!	A kontinens első és e szakmában legnagyobb vállalata	Árak jutányosak!

Erdei facsemete-eladás. 1909. évi őszi, illetve 1910. évi tavaszi szállításra

635000	drb	1	éves	kocsányos	tölgycsemete,	Quercus pedunculata
875700	"	2	"	"	"	"
416000	"	3	"	"	"	"
662000	"	1	"	kocsánytalan	"	sessiliflora
262000	"	2	"	"	"	"
20000	"	2	"	molyhos	"	pubescens
2900	"	3	"	átiskolázott szilfacsemete,	Ulmus campestris	
420000	"	1	"	kőriscsemete	Fraxinus americana	
26000	"	2	"	"	"	"
121000	"	1	"	"	"	ornus
600	"	2	"	átiskolázott hársfacsemete	Tilia grandifolia	
6000	"	2	"	hársfacsemete (magoncz)	"	"
40000	"	2	"	"	"	parvifolia
51000	"	1	"	ákácsemete,	Robinia pseudoacacia	
4000	"	1	"	diófacsemete		
1070000	"	3	"	luczfenyőmagoncz	Picea excelsa	

70000 drb 3 éves erdeifenyőmagoncz Pinus silvestris
 203000 " 2 " feketefenyőmagoncz Pinus austriaca
 150000 " 2 " banksfenyőmagoncz Pinus banksiana.

A cseméték mind elsőrendű minőségűek.

Junghans E. erdőgondnoksága.

(10. III. 3)

Lunkasprrie, u. p. Dobrest (Biharmegye).

Megvételre kerestetik nagyobb mennyiségű jó
 minőségű és fajtiszta
kocsányos tölgyvetőmakk.

Ajánlatok az ár és a szállítható mennyiség megjelölésével
 „Tölgymakk“ jelige alatt a kiadóhivatalba kéretnek. (11. II. 2)

Őszi és tavaszi idényre **kocsányos és kocsánytalan**
tölgyvetőmakkot
 és **CSERMAKKOT**
 ajánl legjutányosabb áron **Wimmer Ignác, Nagyatád**
 (Somogy megye). (12. VI. 2)

Vetésre és mint takarmány alkalmas legjobb minőségű
kocsányos és kocsánytalan
tölgymakkot

előnyösen szállít **Mikolasch Felix, Zágráb.**
 (Horvátország.) (14. III. 2)

Szlavóniai vetőmakkot,
kocsányos tölgymakkot, Querc.
pedunculata,
kocsánytalan tölgymakkot

Querc. sessiliflora, csirakéességükért jótállással az
őszi és tavaszi időnyre
 a legjobb minőségben legelőnyösebben szállít (13. IV. 2)

Reich Vilmos, Sziszek, Horvát-
ország.

Szlavoniai 70–75 % csirakéességű kocsánytalan

vető-tölgymakk

hektoliterenként K 5.— (öt) áron Pleternicza (szlavóniai) vasuti
 állomásról szállítva, bármely mennyiségben kapható

VESSEL GYÖRGY czégnél, Budapest, U., Tőzsde.
 (15. II. 2)

Fenyő és bükk mű- és tűzifaértékesítés tövön. 1909. évi 77696/I. B—3. sz. — A szusáki kir. erdőhivatalnak alárendelt ljeskováczi, skarei, brlogi, krasznói és karlobágói kir. erdőgondnokságok rendes évi vágásaiban kijelölt jegenye-, lucz- és erdei-fenyő, valamint bükkörzseknek mintegy 30.092 m^3 fenyő és 14.634 m^3 bükk-, épület- és műfára, továbbá 17.080 m^3 bükk-tűzifára becsült és egészben véve 169.615 K kikiáltási árral megállapított faanyagoknak 14 részletben tövön való eladása iránt a szusáki kir. erdőhivatalnál folyó évi november hó 20-án délelőtt 10 órakor kizárólag zárt írásbeli ajánlatok útján történő versenytárgyalás fog tartatni.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10⁰/o-a.

Ajánlatok csakis részletenkint tehetők.

Bővebb felvilágosítást a szusáki kir. erdőhivatal s a fentemlített kir. erdőgondnokságok nyújtanak.

Budapest, 1909. évi október hó.

(16.)

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

Pályázat. 509/1909. e. sz. — Az alólírt uradalomnál üresedésben levő erdőgyakornoki állásra, mely 1200 K évi fizetés, 240 K lakbér és 12 ürméter tűzifailletménynyel s külső munkánál 3 K napi pótdíjjal van javadalmazva, pályázat nyíttatik.

Pályázhatnak a selmeczi erdőmérnöki főiskola teljes és sikeres elvégzésének és katonai kötelezettségöknek eleget tett oly egyének, kik úgy fentieket, valamint hibátlan és egészséges testi szervezetüket, életkorukat, a műszaki rajzolásban és a román nyelvbeni jártasságukat okmányilag igazolják.

Az állás, amennyiben kinevezett uradalomnál előléptetésre érdemesíti magát, nyugdíjképes.

Kérvények november hó 10-ig alólírt helyre adandók be.

Belényes, 1909 október 15-én.

Püspökségi uradalom erdőhivatala:

(17)

Tóbiás Miklós

urad. erdőmester.

Pályázati kiírás a cs. kir. szab. kassa-oderbergi vasutnak az 1910. évben szükséges anyagszerekre. 60924/A. sz.

Pályázat. Az 1910. évben szükséges és alább csoportonként felsorolt különféle műhely- és pályafentartási fákra, továbbá különféle alább megnevezett anyagok szállítására ezennel pályázatot hirdetünk.

I. Műhelyfák. Tölgy munkafa.

II. Pályafentartási fák. Szurkos fenyőfa.

III. Különféle anyagok. VIII. csoport: kötélgyártó áruk.

XII. csoport: bőrneműek.

XVI. " olaj- és zsirneműek.

XXI. " mozdony- és kocsialkatrészek vasból és aczélból.

XXII. " vas- és aczél cikkek.

Az egyes cikkekből szükséges mennyiség az ország valamennyi kereskedelmi és iparkamarájánál letett kimutatásunkból, valamint az ajánlati űrlapból vehető ki.

Az ajánlati űrlapon kitett mennyiségek azonban a megrendelő vasut által a szükséghez képest 25⁰/₀-al felemelhetők vagy ugyanannyival leszállíthatók.

A megrendelés a szükséghez képest esetről-esetre fog eszközöltetni.

Ezen anyagokra vonatkozó ajánlatok 1 koronás bélyeggel ellátva lepecsételve és a borítékon ezen felirattal: „Ajánlat 60924/909. számhoz“ legkésőbb folyó évi november hó 21-én déli 12 óráig titkárságunknál (Budapest, V., Rudolf-rakpart 6. szám) bérmentve benyújtandók.

Az ajánlat a különféle anyagokra vagy egy egész csoport szállítására, vagy pedig a csoport egyes anyagai-ra esetleg további két évi szükségletre is tehető.

A benyújtott ajánlatban az egységár számokban és szóban egyenkint (m^3 , kilogrammonként és darabonként) csomagolással bérmentesen állomásaink bármelyikére vagy a m. kir. államvasutak valamely állomására érve és a legrövidebb szállítási határidő teendő ki.

Az ajánlattevőnek azon nyilatkozatot is kell tenni, hogy ajánlatával 1909. évi december hó 31-éig lekötve marad.

Az esetre, ha a kikötött szállítási határidő be nem tartatnék, az igazgatóságnak jogában álland az egész megrendelt mennyiséget, vagy ha a szállító részmennyiséggel lenne még hátralékban, a hátralékos részmennyiséget a szállító költségére és veszélyére más cégnél megrendelni.

Az ajánlattal egyidejűleg budapesti főpénztárunknál bánatpénz gyanánt az ajánlott mennyiség értékének megfelelő 5⁰/₀ készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban, melyek azonban 10⁰/₀-al a napi árkeleten alul számítandók, legkésőbb folyó évi november hó 20-ig letendő.

A bánatpénz nem csatolandó az ajánlathoz, hanem külön küldendő be.

Olyan pályázók, kik jelenleg velünk szerződési vtzonyban állanak és óvadékuk van, bánatpénzt újból letenni nem tartoznak.

Elkészve beérkezett ajánlatok vagy pedig olyanok, melyek bánatpénz nélkül küldetnek be, vagy ahol a beszállítási állomás nincsen megnevezve, tekintetbe nem vétetnek.

A benyújtott ajánlatok nyilvános felbontása ugyanez évi november hó 25-én délelőtt 11 órakor a kassa-oderbergi vasut tanácsstermében (Rudolf-rakpart 6. szám I. em.) fog megtörténni, mely alkalommal az ajánlattevők jelen lehetnek.

A kassa-oderbergi vasut igazgatósága fentartja magának azt a jogot, hogy az ajánlók között, minden tekintet nélkül az ajánlott árra és feltételekre, szabadon választhasson, s az egyes cikkek szállítását esetleg több szállító között is megoszthassa.

Minden ajánlattevőtől végül megkívántatik, hogy a szállítandó anyagok eredetét, gyártási vagy termelési helyét hiteles okmányokkal igazolja. Minden egyes olajminta vegyi vizsgálatainak költségeire 10 koronát főpénztárunknál letétbe helyez.

A szállítók tartoznak a szállítmánnyal együtt egy részletezett súlyjegyzéket és a számlát egy példányban azon szertárnak megküldeni, ahová a szállítmány címezve van.

Megjegyezzük még, hogy azon ajánlkozók, kik jelenleg is szállítanak, mintát nem tartoznak küldeni, kivéve ha a szállítandó anyag alakra vagy minőségre megváltozott.

Ha a szállítandó műhely- és pályafentartási fa átvétele nem a kassa-oderbergi vasut állomásán történik, akkor az átvevő közegek napidijait és fuvar költségeit szállító a kassa-oderbergi vasutnak megtéríteni tartozik.

Kijelentjük továbbá, hogy a szállítandó pályafentartási és műhelyfák méreteiből, melyek a kimutatásban részletezve kitüntetve vannak, eltérés meg nem engedtetik.

A műhelyfák, nemkülönben pályafentartási fák egész mennyisége 1910. évi május hó 31-ig lesz beszállítandó és csakis azok az ajánlkozók vétetnek figyelembe, kik kötelezik magukat, hogy a szállítást a fenti kitett határidőben teljesítik. Minták vissza nem küldetnek.

Mindegyik szállító tartozik az érdembe hozott számadásnak összegéből egy tized százalékkal, vagyis minden 100, azaz egy száz korona után 10 fillérrel a kassa-oderbergi vasut segélyző

intézetéhez hozzájárulni, mely összeg a kifizetés alkalmával számadásából levonatik.

Az általános, valamint különleges szállítási feltételek és az ajánlati űrlapok anyagbeszerzési osztályunknál (Budapest, V., Rudolf-rakpart 6. szám) példányonként és csoportonként 80 fillérért megszerezhetők.

Budapest, 1909. évi október hó 15-én.

(18)

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Árverési hirdetés. Selmeicz- és Bélabánya szab. kir. bányaváros tanácsa ezennel közhirrre teszi, hogy az 1910. évtől 1914. évig 5 éven keresztül kihasználandó és évenként körülbelül 8000 m^3 -t kitevő fenyő épület- s műfáját, valamint az 1910. évben kihasználandó mintegy 600 m^3 -t kitevő tölgy, továbbá bükk, szil, kőris és juhar hasznofáját **1909. évi november hó 4-én délelőtt 10 órakor** a városház tanácstermében zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverés útján eladja.

Bánatpénz a fenyő hasznofára 10.000 K, a lombneműekre 3000 K.

Zárt írásbeli ajánlatok 1909. évi november 4-ének d. e. 10 órájáig fogadtatnak el; a lombfajneműekre csak együttesen tehető ajánlat s így fajfajonként külön ajánlat nem tehető.

A részletes árverési és szerződési feltételek, valamint a kihasználandó erdőrészek fatömegének kimutatása a városi erdőhivatalnál vagy a számvevősnél beszerezhetők.

Selmeiczbánya, 1909. október hó 14-én.

(19)

Horváth Kálmán s. k.
polgármester.

Árverési hirdetés. 3471/1909. sz. — Szebenmegyei Alsópián község elad 1909. évi november 20-án d. e. 9 órakor Alsópián község irodájában nyilvános szóbeli árverésen a „Margine” nevű 15—20 éves tölgy sarjerdejének („A” üzemosztály 1., 2., 3., 4., 5., 8. sz. osztagokból) 1500 kat. holdján található mintegy 4800 m^3 -re becsült összes fatömeget.

A fa kérgének, minthogy 50% szép cserkéreg, termelésre is alkalmas.

Kikiáltási ár: 16.800 K.

Bánatpénz: 1680 K.

Bánatpénzzel és bélyeggel ellátott zárt írásbeli ajánlatok, melyekben ki van téve, hogy vállalkozó az árverési feltételeket ösmeri és magát azoknak aláveti, a szóbeli árverés megkezdéséig elfogadtnak.

Elkészve beadott vagy szabálytalanul kiállított ajánlatok tekintetbe nem vétetnek. Szintügy utóajánlatok nem fogadtnak el.

Az árverési feltételek Alsópián község előljárásiágánál és a szászsebesi m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Szászsebes, 1909 október 14-én.

(20)

A főszolgabíró.

Faeladási hirdetmény. 2626/1909. szám. — A volt 13. számú román bánági határőrezredből alakult vagyonközség részéről közhírré tétetik, hogy a teregovai erdőgondnokság kezelése alatt álló erdőkre nézve a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszter 27890/908. sz. rendeletével jóváhagyott rendszeres gazdasági üzemtervek alapján 1919. év végeig kihasználásra előírt és Teregovva község határában fekvő „B” gazdasági osztály VIII. vágássorozat I. tagjába sorozott 2., 3., 4., 5, 6. és 7-ik, összesen 2000-01 kat. holdat kitevő osztagain, egy korábbi jogérvényes szerződés alapján 1910. év végéig kihasználásra biztosított 10.000 darab bükkfatörzs kiszedése után visszamaradó és 540.408 m^3 -re becsült összes bükk és egyéb fatömeg zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött versenytárgyalás útján fog tövön terület szerint eladatni.

Venni szándékozók felhivatnak, hogy 20.000 (huszezer) korona bánatpénzzel felszerelt ajánlataikat alulírott gazdasági hivatalhoz *legkésőbb 1909. évi november hó 24-én délelőtti 10 óráig* annál is inkább nyujtsák be, mert elkésve érkezett, valamint távirati uton és bánatpénz nélkül benyujtott ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatokban a katasztrális holdankint vagy egészben is megajánlott tőár számokkal és betűkkel kétséget kizáró módon

kiírandó és ajánlattevő kijelenteni tartozik, hogy a részletes feladási feltételeket, melyek a vagyonközség gazdasági hivatalánál Karánsebesen és a teregovai erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők, ismeri és magát azoknak minden tekintetben feltétlenül aláveti. A feltételektől eltérő kikötésekkel benyújtott ajánlatok visszautasítottak.

Karánsebes, 1909. évi október hó 20-án.

- (21) *A volt 13. számú román bánsági határőrezredből alakult vagyonközség gazdasági hivatala.*

Tölgyhaszonfa- és tűzifa eladása tövön. A nagybányai m. kir. főerdőhivatal a láposbányai m. kir. erdőgondnokságnak:

1. „C” gazd. oszt. II. v. s. (fehérszéki erdő) 9 tag, 9 és 10 osztág 15 erdőrésztletében 20·9 kat. hold területen álló íóhasználat utján 1909/1910. évi téli hónapok alatt kihasználható és mintegy 994 m^3 haszonfát és 1468 $\ddot{u}rm^3$ tűzifát tartalmazó 6193 darab tölgyfa 16.562 K kikiáltási ár mellett;

2. a „C” g. o. I. v. s. (bozintai erdő) 1 tag 2, 3, 3 tag 9, 10 erdőrésztletben tisztázó, 2 tag 4 erdőrésztletben főhasználat utján összesen 52·5 kat. hold területen álló 1909/1910. év téli hónapjaiban kihasználható és mintegy 896 m^3 haszonfát, 759 m^3 hasáb-, 120 $\ddot{u}rm^3$ dorongtűzifát tartalmazó 1185 darab tölgyfapéldány 26.563 K 50 f kikiáltási ár mellett 1909. évi november hó 17-én d. e. 10 $\frac{1}{2}$ órakor a nagybányai m. kir. főerdőhivatal hivatalos helyiségében zárt írásbeli ajánlatok utján, nyilvános versenytárgyalás mellett eladatik.

Bánatpénz: az I. csoportra 1000 K, a II. csoportra 1500 K.

Ajánlatok mindencsoportra külön teendő, s az ajánlatot magában foglaló borítékra világosan kiteendő melyik csoportra tételik ajánlat.

Távirati- és utóajánlatok el nem fogadottnak.

Az árverési általános és részletes feltételek a nagybányai m. kir. főerdőhivatal és a földmivelésügyi minisztérium I. B. főosztályánál megszerezhetők.

Az erdőrésztletek távolsága a legközelebbi vasuti állomástól I. csoport fehérszéki állomástól 3·77 km, II. csoport buság-misztótfalusi állomástól 5·55 km.

Nagybánya, 1909 október 18-án.

- (22) *M. kir. főerdőhivatal.*

Pályázati hirdetés. 8326/1909. sz. — Besztercze szab. kir. városnál betöltendő városi erdőmesteri állásra ezennel pályázatot hirdetek és felhívom mindazokat, kik ezen állásra pályázní óhajtanak, miszerint az 1883. évi I. t.-cikkkben, illetve az 1886. évi XXII. t.-cikkkben irt minősítésüket, életkorukat, erkölcsi magaviseletüket, eddigi szolgálatukat, katonai viszonyukat, nyelvismeretüket stb. igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérésüket folyó évi november hó 30-ig alulirthoz annál is inkább adják be, mivel ezen határidőn tul beérkező kérvényeket tekintetbe nem fogom venni.

A városi erdőmesteri állással 3000 korona évi fizetés, 600 kor. lakbér és fajárandóság és a nyugdíjba is beszámítandó s a törzsfizetés 10⁰/₀-át kitevő ötödéves pótlék van összekötve.

A német nyelv írásban és szóban való tökéletes ismerete követeltetik.

Besztercze, 1909. évi október hó 21-én.

(23)

Láni Godofréd, alispán.

Szép, egészséges **csermakkot** küldünk 8 *K-ért* 100 *kg*-ját, tapolcsai állomásra szállítva, utánvétel mellett. Mintát szívesen küldünk. Legkevesebb rendelmény 500 *kg*. Simon M. és fia *czég. Kapatcs* (Zala m.).

(24. II.)

Simon M. és fia.

Termelt gömbölyü fenyőmúfa, fenyőmúhasáb (cellulózefa) és lágytüzifaeladás. 1909. évi 78609/1/B—1. szám. — A liptóujvári főerdőhivatal helyiségében folyó évi november hó 22-én d. e. 10 órakor nyilvánosan megtartandó versenytárgyaláson zárt írásbeli ajánlatok után, az alábbi csoportosítás mellett a következő faanyagok kerülnek eladásra:

I. csoport: A maluzsinai erdőgondnokság Maluzsinka nevű völgyében levő rakodóhelyeken: 1203·92 *m*³ 12—25 *cm* középátmérőjű és 456·70 *m*³ 26 *cm* és ennél vastagabb középátmérőjű lucz- és jegenyefenyő, szál- és rönköfa; 2702 *ürm*³ hántott fenyőmúhasáb (cellulózefa), 2646 *ürm*³ lágyhasáb- és dorongfa, 1307 *ürm*³ selejtes lágyhasáb és dorongtüzifa.

II. csoport: Az oszadai erdőgondnokság koritniczai és revuczai rakodóhelyein levő 1353 $\text{ü}m^3$ hántott fenyőműhasáb és 975 $\text{ü}m^3$ lágyhasáb- és dorongtüzifa.

III. csoport: A tátrai erdőgondnokság szepesszombati és tátrai rakodóhelyein levő 462·58 m^3 12—25 cm középátmérőjű és 84·35 m^3 26 cm és ennél vastagabb középátmérőjű lucz- és jegenyefenyőszálla.

Ajánlatok csakis az egyes eladási csoportok összes faanyagára tehetők, csoportonként vagy akár több csoportra egy ajánlatban.

A csoportok faanyagaira s azok kikiáltási áaira vonatkozó részletezett adatok, a versenytárgyalási feltételek, ajánlati űrlap és borítékok a földmivelésügyi miniszterium I. B. erdészeti főosztályánál, a lipitújvári főerdőhivatalnál s az illetékes erdőgondnokságoknál beszerezhetők.

Budapest, 1909. évi október hóban.

(25)

M. kir. földmivelésügyi miniszter.

Árverési hirdetmény. A hamvasdi volt urbéres közbirtokosság ezennel közhírré teszi, hogy a nagyméltóságú m. kir. földmivelésügyi miniszter urnak 7231/1—A/2. sz. magas engedélye alapján a tulajdonukat képező Hamvasd község határában fekvő erdejéből mintegy 4·76 kat. holdnyi területén 2785 darab 636·8 m^3 tömör épület-, szerszám- és tűzifára becsült erdei-, luczfenyő és vegyes lombfatömeg 1909. évi november hó 8-án délelőtt 10 órakor a hamvasdi ág. evang. iskola helyiségében zárt írásbeli ajánlatokkal egybekötött nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek el fog adatni.

Kikiáltási ár 3521 K 03 f.

Bánatpénz a kikiáltási ár 10⁰/₀-a, írásbeli ajánlatoknál a felajánlott vételár 10⁰/₀-a.

A részletes árverési feltételek és a vonatkozó részletes becsjegyzék Hamvasd község birájánál bármikor betekintheők.

Hamvasd, 1909 okt. 25.

(26)

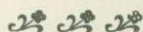
Wagner Mihály, községi bíró.

Erdőlegénynek ajánlkozik négy polgárit végzett, jó írással bíró 20 éves róm. kath., ép, erős, megbízható, józanéletű fiatal ember. Beszél magyarul, németül és gyengén horvátul. Állást keres gyakorlatszerzés céljából. Czime a szerkesztőségben megtehető.

(27)

**Az „Erdészeti Lapok“ 1909. évi XXI. füzetének
tartalma :**

	Oldal
<i>Biró János</i> : Öt évi legelőjavítás a Székelyföldön	1011
<i>V. S.</i> : Erdő és város. (Municipiális feladatok a természetvédelem terén.)	1026
EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK. I. Felhívás a Horváth Sándor-alapítvány jutalomdíja ügyében	1029
II. Felhívás a jótékony alapítványokból kiosztandó segélyek ügyében	1030
KÜLÖNFÉLÉK. Faragó Béla †. — Az idei nagy kocsánytalan tölgymakk- termés. — Tölgyfaárverések eredményei. — A <i>Coraebus bifasciatus</i> . — Történelmi kiállítás az 1910. évi nemzetközi vadászati kiállításon. — Halálozás	1031
Köszönetnyilvánítás	1035
Változások és kitüntetések az erdészeti szolgálat köréből	1036
HIRDETÉSEK	I—XIV



- ERDEI FACSEMÉTÉK NEVELÉSE.** Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 4 K; 4 K 45 fill. előzetes bekioldése esetén bérmentve küldetik.
- ERDÉSZETI ÉPÍTÉSTAN.** Irta: Sobó Jenő. I. rész. 1. és 2. kötet: Középités tan. Egy-egy kötet ára tagoknak 11 K 20 fill., nem tagoknak 16 K. — II. rész: Út-, vasut- és hidépités tan. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 16 K.
- MAGYAR ERDÉSZETI OKLEVÉLTÁR.** Szerkesztette és történeti bevezetéssel ellátta: Tagányi Károly. 3 kötet. 1906. Ára tagoknak 20 K, nem tagoknak 40 K.
- ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA.** 1880—1884. (I—IV.) és az 1885—89. (V—IX.) évfolyam teljesen elfogyott. (Ezen évfolyamokat az egyesület mérsékelt áron visszaváltja.) Elfogyott továbbá az 1890. (X.), 1892—5. és 1899. (XIX.) évfolyam.
- Az 1891. (XI.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1896. (XVI.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., nem tagoknak 1 K.
- Az 1897. (XVII.) évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1898. (XVIII.) évfolyam ára tagoknak 70 fill., nem tagoknak 1 K 40 fill.
- Az 1900. évfolyam ára tagoknak 60 fill., nem tagoknak 1 K 20 fill.
- Az 1901—1903. (XXI—XXIII.) évfolyam ára tagoknak 3 K, nem tagoknak 5 K.
- Az 1904. évi (XXIV.) évfolyam ára tagoknak 1 K 50 fill., másoknak 2 K 40 fill.
- Az 1905. évi (XXV.) évfolyam ára tagoknak 50 fill., másoknak 1 K.
- Az 1906. és 1907. évi egyesített füzet ára tagoknak 1 K 50 f, másoknak 2 K 50 f.
- Az 1908. évi XXVIII. évf. ára tagoknak 1 K, másoknak 2 K.
- Az Erdészeti Rendeletek Tára egyes füzetei 45 fill. postaköltség bekioldése esetén bérmentve küldetnek.
- TANGENS-TABLÁZATOK.** Összeállította Pohl János. Ára tagoknak 1 K, nem tagoknak 2 K. (Kapható a szerzőnél is Oraviczán.)
- A LEGELŐERDŐK.** Irta: Földes János. (Külön kiadása az Erdészeti Lapok 1895. évi I—V. füzetében közölt munkának.) Ára tagoknak 1 K. 60 fill. nem tagoknak 2 K 40 f; 55 f. postaköltség bekioldése esetén bérmentve küldhető
- A VADÁSZATI ISMERETEK KÉZIKÖNYVE.** Írták: Belházy J., Szécsi Zs. és Illés N.; négy kötet ára az O. Erd. E. tagjainak füzve 9 K, kötve 13 K.
- HAZÁNK HÁZI FAIPARA.** Irta Gaul Károly. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 1 K 40 fill., másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.
- A BÜKKTÜZIFA ROMLÁSA ÉS AZ ELLENE VALÓ VÉDEKEZÉS.** Irta: Gellért József. Ára tagoknak 60 fill., másoknak 1 K. Bérmentesítésre 35 fill. küldendő.
- A KÜLFÖLDI FANEMEK MEGTELEPÍTÉSE STB.** Irta: Péch Dezső. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 3 K, másoknak 4 K. Bérmentesítésre 45 fill. küldendő.
- SZÁMTAN.** Erdőőrök részére írta Béky Albert. Ára tagoknak 1 K 50 f, másoknak 2 K 40 f. Bérmentesítésre 45 f küldendő.
- ÉRTEKEZÉSEK AZ ERDŐRENDEZÉS KÖRÉBŐL.** Irta: Bund Károly. Ára 4 K.
- A SZÁLALÓ ERDŐK BERENDEZÉSE.** Irta: Fekete Lajos. Ára 1 K 20 fill., ill. 90 fill.
- ERDÉSZETI GÉPTAN.** Irta: Kövesi Antal. Ára tagoknak 4 K, másoknak 5 K.
- FÁBÓL KÉSZÍTETT CZUKOR ÉS ALKOHOL.** Irta: dr. Zemplén Géza. Ára tagoknak 1 K 50 f., másoknak 2 K. Bérmentesítésre 45 f. küldendő be. Kapható az Eggenberger-féle könyvkereskedésben is. (Budapest, IV., Kecskeméti-u. 3.)
- Ő FELLSÉGE NAGY FÉNYNYOMATU ARCZKÉPE.** Ára tagoknak 7 K, nem tagoknak 8 K. Bérmentve küldetik.
- Népszerű nyelven írt művek, melyek, ha a t. megrendelők árukon kívül, egyenkint 45 fill. postaköltséget bekioldenek, bérmentve küldhetők:
- AZ ERDŐK BERENDEZÉSE.** Ára 2 K.
- NÉPSZERŰ ERDÉSZETI NÖVÉNYTAN.** I. füzet. Spórás növények. Elfogyott II. f. Mohok, edényes virágtalanok, tülevelűek. Ára 2 K. III. füzet. Magházas növények. Ára 3 K.
- Valamennyit Fekete Lajos írta.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél és Fekete Lajos ny. min. tanácsos urnál (Selmeczbánya), mint szerzőnél egyaránt megrendelhetők a következő művek, melyek után egyesületi tagok és könyvkereskedők, ha az egyesületnél rendelik meg azokat, 25 százalék árengedményben részesülnek:

ERDŐRENDEZÉSTAN. Ára 12 K, ill. 9 K.
ERDŐÉRTÉKSZÁMITÁSTAN. II. kiadás. Ára 6 K, ill. 4-50 K.
ERDÉSZETI NYERESÉGSZÁMITÁSTAN. Ára 4 K, ill. 3 K.
ERDŐBECSLÉSTAN. II. kiadás. Irta: Söltz Gyula és Fekete Lajos. Ára 8 K, ill. 6 K.

A szerzőknél rendelhetők meg:

ERDŐMIVELÉSTAN. Irta: Vadas Jenő (Selmeczbánya). Ára tagoknak 7 K, nem tagoknak 10 K.
A SELMECZBÁNYAI M. K. ERDŐAKADÉMIA TÖRTÉNETE ÉS ISMERTETŐJE. Irta: Vadas Jenő. Ára 4 K (erdőgyakornokoknak 3 K, akadémiai hallgatóknak 2 K). Kapható a szerzőnél (Selmeczbányán).
A LEGÉLŐERDŐK BERENDEZÉSE, KEZELÉSE ÉS HASZNOSÍTÁSA. Irta: Márton Sándor (Nagykároly). Ára tagoknak 4 K 80 fill., másoknak 6 K.

Egyébtt megrendelhető magyar erdészeti művek:

A MAGYAR ÁLLAM ERDŐSÉGEINEK GAZDASÁGI ÉS KERESKEDELMI LEIRÁSA. Szerkesztette: dr. Bedő Albert. 4 kötet, egy térképpel. Kiadta a földmivelésügyi minisztérium. 1896. Magyar, német és francia nyelven.
A BÜKKFA KORHADÁSA ÉS KONZERVÁLÁSA. Irta: dr. Tuzson János. Kapható Kilián Frigyes utódánál, Budapest, Váci-utca. Ára 4 K.
Az ERDŐHASZNÁLATTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: Szécsi Zsigmond. II. kiadás. Ára tagoknak 12 K, nem tagoknak 16 K. (Kapható Joerges A. özv. és fiánál Selmeczbánya.)
ÁLTALÁNOS FÖLDMÉRÉSTAN. Irta: Cséti Ottó. II. kiadás. (Kapható ugyanott.) Ára 9 K.
ERDŐVÉDELEMTAN. Irta: Téglás Károly. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K 40 f.
ERDÉSZETI TALAJTAN. Irta: Fekete Lajos. II. kiadás. 1891. (Kapható ugyanott.) Ára 5 K.
BETŰSOROS TÁRGYMUTATÓ AZ ERDÉSZETI RENDELETEK TÁRA I—XXIV. ÉVFOLYAMAIHOZ. Összeállította Tomasovszky Imre. (Kapható ugyanott.) Ára 1 K.
ERDÉSZETI SEGÉDTÁBLÁK. Ára: 8 K és ERDEI ROVATOS NAPLÓ Ára 1 K 20 fill.
Megrendelhetők a földmivelésügyi minisztériumnál Budapest.
TERMÉSI TÁBLÁK. 1886. Kiadta Fülöp Szász-Coburg herceg erdőrendezőse. (Jolsva, Gömör m.) Ára 2 K.
AZ ÁRVÉDELMI FÜZESEK TELEPÍTÉSE ÉS MŰVELÉSE. Irta: Vadas Jenő. Ára 50 f. Megrendelhető a földmivelésügyi minisztériumnál és Nagel Ottó könyvkereskedésében, Budapest, Muzeum-körút 2. szám.
A MAGYAR BIRODALOM FONTOSABB FASNÖVÉNYEINEK MAG- ÉS TERMÉSHATÁROZÓJA. Irta: *Petricsek Adolf*. Selmeczbánya, 1909. Joerges A. özv. és fia kiadása. Ára 1 K 60 f.

KEDVEZMÉNY. Dr. Farkas Márton vízgyógyintézetének (Budapest, V., Báthory-u. 3. sz.) hévizi iszapkezelési osztályában az Országos Erdészeti Egyesület tagjai 35% árkedvezményben részesülnek. —

A dr. Herezel-féle fásor-szanatorium (Budapest, VII., Városligeti-fásor 9. sz.) vízgyógyintézetében az Országos Erdészeti Egyesület tagjai 25% kedvezményben részesülnek. Kedvezményes jegyre szóló utalvány az egyesület titkári hivatala útján kapható.